Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ... гарана | № 212 (17335) | 1986 оной сентябриин 14, воскресени | Сэн 3 мүн.

ТҮСЭБӨӨ ХОЁР ДАХИН

Захаминай районой Хамниин совхозой Бургын отделениин оньһожоруулагдаһан звеногойхид үбһэеэ хуряажа дүүргэбэ. Энэ звеное бэрхэ механизатор Ринчин Цыбанович Соктоев толгойлон байна. Оройдоол зургаан хүнһөө бүридэһэн звеногой үбһэшэд хада хабсагайтай, бута болготой, үһа шабартай газарнуудай ногоое сабшажа, хуряажа, бэрхэ байдалда ажаллаа. Жэшээнь, Хубановай поли гэжэ газарта хүндэ байгаа. Заримдаа тракторайнь тэргын шабарта һуухадань, нүгөө тэргэдэ үбһэеэ шэлжүүлжэ болодог һэн. Эдэмнай Борной, Баруун, Зүүн Харганта, Хамниин Тужа, Хасууртай, Барбаанай Добо гэжэ газарнуудаар үбһэ хуряаһан байна. Өөһэдынгөө сабшаха ёһотой газарай үбһые болзорһоо урид хуряажа дүүргэһэшье, тэдэнэй хүсэл эрмэлзэлынь ехэ байжа газарта үбһэ һайн звенодо ошожо туһалһан, нилээд ехэ газарайнь үбһэ сабшаһан, хуряаһан юм. Тиигэжэ эдэнэр үбһэ хуряажа түсэбөө хоёр дахинаа үлүүгээр дүүргэбэ. Хамта дээрэнь 11,7 мянга гаран түн үбһэ сомоо. Звеногойхид бүтээсэ ехэтэй ажаллаһан түлөө совхозой дирекци, партком болон профкомой зүгһөө шагнагдажа хүртэһэн байна. Энэ дүршэлтэй механизаторнуудай А. Е. Гомбоев, П. Д. Пыжкитов, С. С. Цыбенов, З. А. Батуев болон бусад хүдэлһэн юм.

Мүнөө эдэнэр тарьяанай полинуудай һолоомо суглуулжа, багсалан уяжа, соможо байха.

С. ЦЫБЕНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ажалай түрүүшүүл хөөрэнэ

ГЭДӨӨ ... ЭЭДЭШЬЕ ... РДЭГБДИ

нэйнь үрэжэлые һайжаруулха, ургасыень дэшэлүүлхэ талаар агротехникын хэмжээ ябуулагдаха сагһаа соонь, һайн шанартайгаар бэелүүлһэн байнабди.

Ажалаймнай энэ жэлэй дүнгүүд ehала баясхаһаар. Сабшалангай гектар бүриһөө 38 центнерһээ дэшэ үбһэн абтаа. Манай звеногой үһалһан, үтэгжүүлһэн сабшалангай үбһые отделениин Бимба Дашидондоковой хүтэлбэрилдэг оньһожоруулагдамал звеногой гэшүүд хуряажа абаа. Бидэ тэдэндэ ...

Ургуулһан үбһэ ногоогоо хубыдамы хуряажа абаабди гэжэ һанагаа амараад һуунагүй, ерэхэ жэлдэ баян ургаса үргэлхэ найдамтай үндэһэ бүри мүнөөнһөө табиха хэрэгтэй. Мүнөө тэдэ жэлдэ ... хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа зорюулан ажаллаха сагнай ерэбэ. Иигээд намарай үһалуури хэжэ, үтэгжүүлгэ оруулжа байнабди.

Эдэ бүгэдэ тухай юундэ иимэ дэлгэрэнгыгээр дурданабши гэхэдэ, ямаршье ажалда хүнэй үнэн сэхэ һэшхэл, һайхан эршэ эрмэлзэл ехэхэн удха шанартай. Илангаяа мүнөө хурдадхалга, шэнэдхэн хубилалгын үедэ хэн хаана хүдэлжэ байнаб, юу хэнэб, нэн түрүүн тэндээл бүхы юумэндээ шэнэ эрилтын ёһоор, урдынхиһаа һураггүй ондоогоор хандаха зэргэтэй гэжэ һананаб.

Би юрын хүдэлмэришэнби, минии бүтээхэ, шиидхэхэ юумэн бага гээд байжа огто болохогүй. Бултаараа үнэн зүрхэнһөө оролдожо, хам орон хүдэлхэдөөл хүнүүд ехэ юумэ хэжэ, бүтээжэ шадаха бшуу.

Жэшээнь, энэ жэлдэ сабшалангай ногооe шадаа haa, доогуур, 5 сантиметрһээ үндэр бэшээр сабшаха гэжэ звеногойнгоо гэшүүдтэ би эрилтэ табидаг байгааб. Энээнэй ашаар ехэ үбһэн абтана, ерэхэ жэлдэ сабшахадамнайшье хур хагдагүй һайн байха бшуу. Гансахан энээнэй ашаар хэдэн арбаад центнер үбһэ нэмэжэ бэлэдхээбди. Үбһэеэ сэбэрээр сабшаһан, хуряаһанай, түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэйнгээ түлөө звеногооро 200 түхэриг шан абаабди.

Хоёрдохёор, үбһэеэ түргэнөөр, сэбэрээр хуряахые бодомжолжо, энэ жэлдэ Мүнгэтын сабшаланда оньһожоруулагдаһан хүсэтэй звено табихыень совхозойнгоо хүтэлбэрилэгшэдтэ хандаһан байнабди. Тиигэжэ бидэнэр эхэнэрнүүдэй тракторна бригадынхидтай хамтаржа, томо звено болоод, эмхи гуримтайгаар, эршэмтэйгээршье ажаллажа, богони болзорто һайн шанартай, ехэ үбһэ бэлэдхэжэ шадаа ха юм бибди.

Иимэл даа эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлхэ гээшэмнай.

В. ГОНЧАРОВ,
Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхозой луговодуудай звеное даагша.

... аргагүй.

... ногой сабшалангай бүхы газар ... юм. Тэрэмнай, Мүнгэтэ гэжэ ... һайхан газарта оршодог. Ха... бурьялан гараһан аршаандал ... эхиеэ абаһан горхоной ... мнай ундалуулагдана.

... үдтэ эндэхи газарай хүрь... катoк шэрэжэ, һэбхирүү... һан, нютагай болон мине... үлгэнүүдые ашаг үрэ үгэсэ... һан байнабди. Тэрэнэй ашаар ... хураадаг болообди.

... арбан нэгэдэхи табан жэлэй ... гай шангаар хүдэлжэ, бүхы ... гектар бүхэнһөө 30 гаран ... шанартай үбһэ абаһанайн ... эсэгэ, ажалай ветеран ... Гончаров «Хүндэлэлэй ... һоор шагнагдаһан юм. Мү... луговод болоод байхада, тэрэ ... хабарай, намарай үедэ нам... туһаламжа үзүүлдэг. Сабшалан... һөөг бургааһанһаа, бог шоройсэдэг, үтэгжүүлгэнүүдые бу... сажа, газарай хүрьһэндэ оруу... совхоз «МТЗ—50» түхэ... тэрэтэйгээр даалгажа үгөө ... хүрьһэ һэбхирүүлэн зөөлэ... техникэ манайда баһал бии.

... хаанаабуудай утань 15 ки... дог. Тэрэнээ үбһэ, тарья ху... үн хаһын үнгэрһэнэй һүүлээр ... барилагша, шэнэлэгшэбди.

... сабшалан совхозой гур... енийн бүхы эхэ хонидой, түл... эдихэ үбһэ үгэдэг гээшэ. ... жэлдэ эндэһээ гектарай 35 ... дэшэ ургаса хуряагдаа һэн. ... мнай 80 шахуу процентнь нэ... шанартай байгаа.

... хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын ... сабшалан дээрээ хүрьһэ...

> *Бултанһаа урид жэлэйнгээ даабари дүүргэһэн Борьёогой совхозой тарьяашадһаа жэшээ абагты!*

ТАРЯА ХУРЯАЛГА 86

ҮНДЭР УРГАСЫН УРМАНДА

Байгша ондо бүхы 4700 гектар газарһаа 63 мянга центнер тарья сохижо абахабди гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой таряашад, механизаторнууд социалис уялгануудаа соогоо бэшэһэн юм. Мүнөө эндэхид районойнгоо Ленинэй орденто Борьёогой совхозой механизаторнууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, мүн Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозойхидой, Хяагтын районойхидой үүсхэл уряае халуунаар дэмжэнхэй. Тиигэжэ урид абаһан уялгануудаа дахин хаража, хубилалта оруулаад, бүхыдэнь 75 мянган центнер тарья хуряажа абахын түлөө тэмсэхэ гэжэ шиидэбэ.

Колхоздо бүхыдөө 29 комбайн, тэдэнэй 15-ниинь амяарлан хадалгада түлэг ябана. Ургаса хуряалгаа хүдэлмэриин 25 үдэрэй туршада дүүргэхэ гэһэн түрүүшынгээ болзорые 20 хоног хүрэтэр хороожо, ургасаяа заахашье гээлтэдэ оруулангүй абаха юм. Ажахын хоёрдохи тракторно-тарьяан ажалай бригада 1800 гектар орооһото ургамалнуудаа амяарлан хадажа дүүргээд, баалнуудые суглуулан сохижо байнхай. Түрүүшын хаһада обёос хуряажа, гектар бүриһөө 21 центнер хүрэтэр орооһо абаа. Шэниисынь ургаса үшөөшье булюу. Гектарай 25—30 хүрэтэр центнер гарана.

Тарья амяарлан хадалга дээрэ комбайнернууд Сергей Ганжуров, Цырен Цыденов гэгшэд шалгаржа, тус тустаа 400 гаран гектар сабшаад, тарья сохилгодо оронхой. Комбайнернууд Пурбо Цыбенов, Василий Санжиев, Пурбо Цыденов гэгшэд (бултадаа 2-дохи бригадын) үглөөнһөө һүни орой болотор зогсонгүй хүдэлжэ, халаанайнгаа даабарие 120—130 процент дүүргэнэ.

Мүн гурбадахи бригадын комбайнер Владимир Селецкий үдэрэйнгөө даабарие 130—140 процент хүрэтэр бэелүүлжэ, түрүү зэргэдэ ябаһаар.

Ажахын ахамад агроном Владимир Михайлович Анисимовай мэдүүлһэнэй ёһоор, колхозой механизаторнууд, таряашад хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, 75 мянган центнер тарья сохихо. 20 хоног соо хуряалгынгаа бүхы хүдэлмэриие түгэсхэхэнь лабтай гэжэ ойлгогдоно.

Колхозой партийна, профсоюзай, комсомолой комитедүүд тарья хуряалгада хабаадагшадай дунда ойлгуулamжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна. Дайшалхы хуудаһанууд дээрэ үдэр бүриин дүнгүүд харуулагдадаг. Олон янзын уряа лозунгнууд полевой станда үлгэгдэнхэй. Механизаторнууд поли дээрээ халуун хоолоор саг соогоо хангагдана. Комбайнуудта техническэ харууһалга хэхэ тусгаар хүнүүд табигданхай, агрегадуудые һаадгүйгөөр хүдэлгэхэ арга боломжо бии.

Мүн шэнэ тарьяе хатааха, сэбэрлэхэ хүдэлмэри орооһоной тоог дээрэ үдэр һүнигүй эмхидхэгдэнэ. Тарья хуряалгын хажуугаар зеленко хуряалга захалаа. Колхозой полинууд дээрэ намарай хүдэлмэри түлэг дундаа, машина, техникын абяан үдэр, һүнишье замханагүй.

Д. АЮШЕЕВ.
Зэдын район.

Сэлэнгын районой Тельманай нэрэмжэтэ совхозой тракторно-тарьяан ажалай 1-дэхи бригадын бригадир Ц-Д. Ц. Халзановай хөөрөөнһөө.

ХАМТЫН ПОДРЯДАЙ ГУРБАН ТАЙЛБАРИ

Манай эндэхи тарьяанай ехэнхи газар хада гүбээнүүдэй үбэр талада оршодог, үрэжэл багатай, һалхинда үлеэгдэжэ муудадаг хүнгэн хүрьһэтэй гэжэ тоологдодог юм. Тиимэһээ энэ жэлдэ тохёогдоһон сагай уларилай эрхэ байдалда мүнөө гектарай дунда зэргээр 12,5—13 центнер орооһо сохихо байһамнай муу бэшэ гэжэ тоолонобди. Харин гектарай 8—9 центнерһээ бага бэшэ ургаса абаха түсэбтэй зомди.

Түбхын гүрүүн бригадаараа хамтын подрядай гуримаар хүдэлдэг боложо, ургуулжа абаһан ургасынгаа зэргээр ажалай гол болон нэмэлтэ түлөөһэндэ хүртэдэг болоходоол ямаршье уларилтай жэлдэ нэгэ жэгдэ тогтууритай һайн ургаса хуряанабди гэжэ хэлэхэ шухала. Нэгэдэхеэр, газар элдүүрилхэ хүрьһэндэ үтэгжүүлгэ оруулха, үрэһэ тариха, шииг нойтыень зүбөөр хэрэглэхэ гэхэ мэтэ агротехникын бүхы онол арганууд, заабаринууд нарин нягтаар бэелүүлэгдэдэг болоо ха юм. Хоёрдохёор, бригадын коллектив бэхижэжэ, хүнүүдэй коллективһээ гаража ошохо, һэлгэхэ ушар үгы шахуу болоо. Энээнэй ашаар механизаторнуудай гол түлэб залуушуулшье haa, ажалдаа һайн мэдэхэ, шадаха болоно, дүршэл шадабаринь дээшэлнэ бшуу. Гурбадахяар, бригадынхид хамтын подрядаар хүдэлдэг болоходоо, бүхы асуудалнуудые өөһэдөө шиидхэдэг, ямар ажалаа хайшан гээд һайнаар бүтээхэб, хэн хаана хүдэлхэб гэжэ өөһэд соогоо хэлсэжэ шиидхэдэг болонхой.

Эдэ бүгэдэ бултанаймнай харюусалгые дээшэлүүлнэ. Жэшээнь, энэ жэлэй ургаса хуряалгые абаад үзэе. Дээрэһээ захиралта, заабари хүлеэжэ байнгүй, ямар тарьяалангай ургасын хэр эдеэшэһые өөһэдөө хаража, хадалга, хуряалгаяа эмхидхэнэбди. Агрегадуудай ябаха маршрудые, бүхы хүдэлмэриин түсэбые баһал өөһэдөө бодомжолжо, зүбшэжэ зохёогообди.

Манайда хамтын подрядай айнгаар нэбтэрүүлэгдэхэ, энээндэ хүнүүдэй бодотоор этигэжэ хүдэлхэ хэрэгтэ совхозой директор В. Г. Жалсанов, ахамад агроном Д. Д. Раднаев болон ажахын бусад хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд ехэ туһа хүргөө, оролдолго гаргаа гэжэ онсо хэлэхээр.

Энэ жэлдэ бүхыдэнь 1250 гектарай тарья хуряажа, хамтадань 12—13 мянган центнер орооһо сохижо абаха түсэбтэй зомди. Арга боломжоёо хаража үзэхөөр, ургасаяа гээлтэгүйгөөр абаад байбал, 15 мянган центнер тарья абаха арга бии. Түрүүшын ээлжээндэ горох, хара тарья сабшаад тэрэнээ хуряажа абаа һэмди. Бүхыдөө 473 гектарай шэниисэ, 100 гектарай горох, 600 гектарай хара тарьяан амяарлагдан хадагдаа. Тэрээнһээ 900 шахуу гектарай баал суглуулагдажа сохигдобо.

Тарьялан дээрэ 10 комбайн хүдэлнэ. Дүршэлтэй бэрхэ механизатор хүбүүд Евгений Санжанов, Василий Дашинимаев, Лхама-Цырен Нимаев, Андрей Данзанов гэгшэд тарья амяарлан хадахадаа, баалнуудые суглуулжа сохиходоошье үндэр бүтээсэ түйлана.

Хуряалгын агрегадуудай һаадгүйгөөр хүдэлхын тула комбайнуудһаа орооһо зөөхэдөө порционно арга хэрэглэнэбди. Тарья зөөдэг автомашина болон тракторнууд заатагүй 2—3 тэргэтэй ябадаг. Тиимэһээ хооһон тэргэнүүдээ поли дээрэ орхиходонь комбайнернууд транспортын ерэхые хүлеэжэ байнгүй, тэрээн соонь орооһоёо хооһолоод ябадаг. Иигэжэ хуряалгын агрегадууд, зөөлгын транспортшье һаадгүйгөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэгдэнэ бшуу.

Тэрэшэдэн хүнүүдэй урма зоригтойгоор, үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлхын тула тэдэндэ амарха, ажаллаха тааруу һайн эрхэ байдал олгохо хэрэгтэйнь мэдээжэ. Энээниие хараада абажа, Далайнтынгаа хээрын станда бүхы хэрэгтэй юумэ урид бэлдээ һэмди. Эндэ хэдэн таһалгатай хамтын зохид байра, улаан булан, кухни, столово гэхэ мэтэ бии. Хүнүүд үдэрэй 4 дахин эдеэлнэ. Комбайнернууд, трактористнуудта үдэрынь, һүниинь хээрэ эдеэ хоол абаашажа үгэдэгбди. Залуушуулай сүлөө сагтаа волейбол, теннис гэхэ мэтэ элдэб наада эмхидхэхэ спортын талмай түхеэрэгдэнхэй. Мүн эндэмнай партийна организациин даалгабаряар лекторнүүд, агитаторнууд ерэжэ, хөөрэлдөө үнгэргэдэг. Бригадада партийно-комсомолой саг үргэлжын бүлэгүүд, арадай хиналтын пост хүдэлнэ.

Бүхы ургасаяа сентябриин 20 болотор хуряажа абаха, октябриин 1 болотор тарьялангай һолоомо суглуулан соможо дүүргэхэ, намарай паар хахалха түсэбөө болзор соонь бэелүүлхэ зорилготойбди.

М. НАМЖИЛОВ,
бэшэжэ абаба.

АБЬЯАСТАЙ АЖАЛАЙ ХҮСЭТЭ ДОЛГИН

Шэбэртэ һууринһаа гараад, удааншье ябаагүй байтарнай, урагшаа, хойшоо нэмжыһэн ута гэгшын полиин наада захадань суглараад байһан комбайнууд харагдаадхиба. Эдээндэ дүтэлхэ бүримнай хадагдажа сохигдоһон тарьяанай һолоомоной тоо томшогүй олон бухалнууд хажуугаарнай үнгэрнэ. Юрэдөөл, эдэ бүгэдэ баян ургасын абтажа байһыень гэршэлнэ гэжэ бодоо бэлэйбди.

Иигэжэ баян намарай хэшэгээр урмашаһаар, тэдэнэртэ хүрэһэнөөшье ойлгобогүйб Эндэ орооһоной 13 комбайн ажалда гаргагдахаар бэлдэгдэжэ байба. Тоһо, түлишэ шэрэдэг тусхай автомашина комбайн бүхэндэ дүтэлжэ, соляркаар хангана. Эдэ бүгэдые харахада, тус ажахын таряашадай ямар бэ даа нэгэ шанга тэмсэлдэ зэһэжэ байһан мэтээр үзэгдөө һэн. Тон наада захын комбайнай эзэнтэйнь танилсабабди. Энэмнай залуу комбайнер, комсомолой гэшүүн Дамдин Гончикжапов болобо.

— Байгша ондо ургаса яһала һайн. Гектарай дунда зэргээр 28 центнер орооһон абтана. Мүнөө энэ хуряажа ябаһан полимнай эршэмтэй түрүү технологи хэрэглэгдэжэ таригдаһан хадаа гектарай гуша гаран центнер ургаса суглуулагдана. Үсэгэлдэрэй эндэ ороо бэлэйбди,— гэжэ тэрэ хөөрэбэ.

Карьер гэжэ шэниисын поли 238 гектар талмай эзэлдэг юм. Эдэнэр тэрэнээ мүнөөдэр үдэ болотор дууһахаар хараална. Хюруу унажа хоноһон дээрэһээнь комбайнернууд үглөөгүүр нэгэ бага оройшог ажалдаа гарахаяа бэлдэжэ байба.

Уданшьегүй тоһо, түлишөөр хангагдаһан комбайнууд хойно хойноһоо һубарин, сабшагдажа баал болгогдоһон ургасые сохижо эхилнэ. Тоһо, түлишөөр хангадаг автомашинын жолоошоной халта сүлөө ороходонь, нэгэ хэдэн үгэ андалдажа үрдибэбди.

— Та, манда нэрэ алдараа хэлэжэ үгыт? Энэ хүдэлмэридэ хэр үнинэйбта?

— Би, Иван Семенович Данилов гээшэб. Автомашинын жолоошоноор үнинэй ажалладагби. Энэ совхоздо 30 жэл болохомни. Харин иимэ түхэлэй машинада гурбадахи жэлээ хүдэлнэб. Мүнөө би орооһоной комбайнуудһаа гадна силос хурладаг комбайнуудые, намарай паар хахалжа ябаһан тракторнуудые, орооһо хатаадаг түхеэрэлгые тоһо, түлишөөр ханганаб. Автомашинамни хуушараашье haa, намда үнэн сэхээр алба хэдэг даа,— гэжэ тэрэ харюусаа һэн.

Комбайнернуудай **дунда** дэлгэрһэн социалис мүрысоондэ дүршэлтэй механизаторнууд Геннадий Анчилоев, Василий Горюнов гэгшэд түрүүлжэ, даб дээрэ 3,5—4,0 мянган центнер ургаса суглуулжа абанхай. Мүн лэ КПСС-эй гэшүүн Владимир Гомбожапович Цыренов баһал урагшатай ажаллана. Тэрэ штурвальщигаар хүдэлдэг Юрий Ухиновтай хамта мүнөө 230 гектар газарай ургасые баал болгон сабшаа, хоёр мянга шахуу центнер орооһо хадажа сохёо. Комбайнер В. Ж. Жамьянов эдэнэрһээ холо гээгдэнэгүй. Тэдэнэрэй түйлаһан амжалтада автомашинын жолоошод, трактористнууд ехэхэн хубитануудаа оруулна. Жэшээлхэдэ, совхозһоо Александр Данилов, Улаан-Үдын 1268-дахи автоколонноһоо Юрий Плюснин, К-700 тракторай жолоошон Владимир Жамьянов болон бусад комбайнуудые һаатуулхагүй гэжэ оролдоно.

Мүн лэ эндэ поли дээрэхи һолоомо суглуулжа һүрилхэ, намарай паар, хахалха хүдэлмэри адли зэргэ ябуулагдана. Эдэ нарата сэлмэг үдэрнүүдтэ тус ажахын таряашад бүхы мэргэжэл шадабарияа харуулан, ургаса хуряалгын бүхы хүдэлмэриие һайнаар эрхилхые оролдоно.

Д. ДОНДОКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комбайнер Д. Д. Гончикжапов; «талын онгосын» эзэн В. Ж. Жамьянов туһалагша А. Я. Мякотинтаяа хамта.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ТАСС

ШЭНЭ ҺОНИН

... Верховно Соведэй Президиумэй заседани

... ЦК-гай Политбюро..., СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ... А. А. Громыкын ... сентябриин ... соо СССР-эй ... Соведэй Президиумэй заседани болобо.

... медицинын тамхидхэхэ та... СССР-эй арадай Соведүүдэй ... асуудал Президиумэй ... үзэбэ. СССР-эй Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо, ... ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ ... Кошоев элидхэл ... ССР-тэ хүн зонын талаар хан... дальые шалгаһан ... Верховно Соведэй ... умэнэһөө Москвагай 79-дэхи поликлиникын отделение даагша Л. П. Шурыгина ... СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ... орлогшонор, Ка... Верховно Соведэй ... Президиумэй Түрүүлэгшэ С. Мукашев, Туркменэй ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. Язкулиев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн, Вязниковско техническэ лен будүүдэй үйлэдбэриин нэгэдэлэй бүд нэхэгшэ Р. А. Гаврилова ,СССР-эй элүүрые хамгаалгын министр С. П. Буренков, СССР-эй Генеральна прокурор А. М. Рекунков, СССР-эй Медицинын эрдэмэй академиин президент Н. Н. Блохин гэгшэд тус асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаба.

Удаань «Гэр байрын фондые бүрин бүтэн байлгые хангаха ба эрхэтэдэй гэр байрын эрхэ байдалые һайжаруулха тухай хуулиин эрилтэнүүдые сахиха талаар Эрхүүгэй областиин арадай депутадуудай Соведүүдэй болон ажахын зургаануудай хүдэлмэри тухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1985 оной августын 12-ой тогтоолой хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудалые СССР-эй Верховно Соведэй Президиум хинаха гуримаар хаража үзэбэ. Арадай депутадуудай Эрхүүгэй областной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ А. М. Ковальчугай элидхэл шагнагдаа. Национальностьнуудай Соведэй гэр байрын-коммунальна болон городской ажахын талаар комиссиин түрүүлэгшын орлогшо Ю. С. Знаменский СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай саг үргэлжын комиссинуудай нэмэлтэ элидхэл заседани дээрэ хээ. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо, Литвагай ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Р.-Б. И. Сонгайла, СССР-эй Ой модоной, целлюлозо-саарһанай болон модо болбосоруулгын промышленностиин министрэй нэгэдэхи орлогшо Н. Г. Никольский, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. Н. Дмитриев элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаа.

Эдэ асуудалнуудаар баталан абтаһан документнүүд хэблэлдэ толилогдохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум гүрэнэй ажабайдалай зарим асуудал хаража үзөө.

Нүхэд В. В. Щербицкий, П. Н. Демичев, Б. Н. Ельцин, Н. Н. Слюньков, Ю. Ф. Соловьев гэгшэд асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаа.

(ТАСС).

...ЬЕЗД ХҮДЭЛМЭРЕЭ ТҮГЭСХЭБЭ

... ажаһууһан бү... аша гушанарайн... урда бай... харюусаха зэр... XXVII съездэ ... хэһэн Поли... абтаһан ... сентябриин 12-то ... хүдэлмэреэ түгэс... хамгаалха бү... бүлгэмэй (ВООП) ... документнүүдтэ эли... абтанхай.

... хоёрдохи түсэбтэ ... (1986—1990 онууд) ... хамгаалха бүхэрос... хүгжэлтын гол ... соо байгаалиин ... түлөө ехэ ха... байһанаа деле... харуулаа. ... экологическа та... хүмүү... байгаали хэрэглэлгын ... шангадха... бүхы ажал ябуулгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ гээд хараалагдаа.

«Знание» бүлгэмтэй, соёлой эмхи зургаануудтай, олониитын дунда мэдээсэл тараадаг органуудтай, бусад эмхинүүдтэй харилсаа холбоогоо саашадань хүгжөөхэ гээд хараалагдаа. Тобшолон хэлэбэл, эрхим плакадай, фильмын түлөө, оршон тойронхи дайдые хамгаалха талаар эрдэм дэлгэрүүлгын номуудые хэблэхын түлөө бүхэроссин конкурснуудые үнгэргэхэ гээд түсэблэгдэнэ.

Съезд дээрэ үгэ хэлэһэн делегадууд эдэбхитэдэй һайн һайхан хэрэгүүд тухай олон жэшээнүүдые харуулаа. Һүүлэй табан жэлдэ бүлгэмэй гэшүүд байгаали хамгаалха талаар 450 миллионһоо дээшэ хүн нэгэ үдэр хүдэлһэн жэшээтэй. Эхин эмхинүүдэй хүдэлмэриин бүхэроссин харалгын үедэ 5 мянга шахуу сэсэрлиг, аллей байгуулагдаһан, 3,7 мянга гаран нуур сөөрэм, 16 мянганһаа дээшэ аршаан булагууд сэбэрлэгдэжэ, болбосон түхэлтэй болгогдоһон байгаа.

Бүлгэмэй түбэй болон нютагай соведүүдэй ажал ябуулгын түхэл янзануудые хубилган һайжаруулха гээд түсэблэгдэнэ.

Ороной социально-экономическа хүгжэлтын мүнөөнэй шатын онсо шэнжэнүүдые хараада абаһан ВООП-ой уставай шэнэ найруулга баталан абтаа. «Совет гүрэнэй байгаали хамгаалха политикые бэелүүлхэдэнь гүрэнэй, ажахын, кооперативна болон бусад эмхи зургаануудта эдэбхитэйгээр туһалха гээшэ бүлгэмэй зорилго мүн гээд устав соо бэшэгдээ.

ВООП-ой түбэй совет ба түбэй шалгалтын комисси һунгагдаа.

(ТАСС).

ЧИЛИИН АРАДЫЕ ДЭМЖЭНЭ

Чилиин арадай тэмсэлтэй һаналаа нэгэдэлгын долоон хоног сентябриин 12-то манай орондо түгэсэбэ. Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй шиидхэбэреэр тэрэ үнгэргэгдэһэн байгаа.

Москвагай болон Советскэ Союзай бусад городуудай предприятинууд болон эмхи зургаануудта митингнүүд, суглаанууд, һаналаа нэгэдэлгын үдэшэнүүд үнгэргэгдөө. Демократи болон социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө тэмсэдэг Чилиин арадта харша сэрэгэй хунтын гэмтэ ябуулгануудые үгэ хэлэгшэд зэбүүсэн шүүмжэлээ, орон дотор профсоюзай болон демократическа эрхэ сүлөө һэргээхэ эрилтэ табяа. Пиночедэй засаг захиргаанда эсэргүү Чилиин арадай эрэлхэг зоригтой тэмсэл илалтаар түгэсэхэ гэжэ батаар этигэжэ байһанаа совет хүнүүд мэдүүлээ.

Фашис урбалтын үедэ амиһаяа алдаһан Чилиин гайхамшагта политическэ ажал ябуулагша, ороной президент С. Альендын дурасхаалай хабтагайда баглаа сэсэгүүд табигдаа.

(ТАСС).

ХҮГЖЭМЭЙ БҮХЭСОЮЗНА БҮЛГЭМЭЙ ЗАСЕДАНИ

Сентябриин 12-то Москвада Хүгжэмэй бүхэсоюзна бүлгэмэй эмхидхэлэй комитедэй заседани болобо. Бүлгэмэй уставай проект болон тэрэниие эмхидхэн байгуулха конференциие үнгэргэлгэтэй холбоотой асуудалнууд харагдаа.

Ороной болон дэлхэйн хүгжэмтэ соёлой эрхим зохёолнуудые идхан нэбтэрүүлхэ, мэргэжэлтэ композиторнууд, гүйсэдхэгшэдэй болон уран һайханай бүлгэмэй хоорондохи харилсаа холбоое бэхижүүлхэ, хүгжэмтэ ёһо заншалнуудые һэргээн хүгжөөхэ талаар бүлгэм ехэ хүдэлмэри ябуулха болоно гээд эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Композиторнуудай холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь Т. Н. Хренников хэлэбэ.

Заседани дээрэ бүлгэмэй уставай проект зүбшэн хэлсэгдэжэ, гол түлэб һайшаагдаба. Үргэн ниитэ зоной зүбшэн хэлсэхын тулада тэрэниие хэблэлдэ толилхо хэрэгтэй гэжэ тоологдобо. Байгша оной октябрь һарада Москвада эмхидхэн байгуулгын конференци үнгэргэхэ гэжэ шиидхэгдээ.

(ТАСС).

ШАГНАЛ

Республикын партийна, совет болон ажахын органуудта олон жэлэй туршада ашаг үрэтэйгөөр хүдэлһэнэйнь түлөө, түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Улаан-Үдын арадай хиналтын городской комитедэй түрүүлэгшэ Серебряков Сергей Михайловичые **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ һуралсал

комой бюро дээрэ баталагдаа һэн. Юундэ гэхэ ехэ саг үгтэнэб гэхэдэ, партиина организацинууд хараалагдаһан зуршалгануудые харалгүйгөөр бэелүүлхэ аргатай болоно ха юм. Тэрэнэй соонь һургуулинуудые бүридхүүлэһээ эхилээд, хаана ниитын партиинные, һуралсалай тахилгануудые, методическа булангуудые шэнээр байгуулха хүрэтэр үргэн хэмжээ ябуулгануудай дууһан харгалгаа данхай байдаг гэээшэ. һуралсалай жэлэй туршада шагнагшадай хэшээлнүүдтэ, ниитын-политическэ практика-шэл шадабари дээшэлүүлэдэг һургуули һуралсалай ашаа үрэ дээшэлүүлхэ талаар туһатай. Мүн республиканска семинарнуудай үедэшье манай пропагандистнууд һонирхолтой олон зүйлнүүдые хадуужа абадаг гэээшэ.

Энээнэй ашаар районой пропагандистнууд КПСС-эй XXVII съездын табиһан зорилгонуудые бэелүүлгэдэ һуралсалай үзүүлдэг нүлөөе улам дээшэлүүлжэ байхаал.

Зэдын комбинадай шанаржуулгын фабрикын пропагандистнууд В. В. Переляев, Будаева, Н. Д. Клочихина) политическэ, экономическэ һургуулинуудай хүдэлмэриин ашаг үрые тоо бүридхэлдэ наринаар абадаг. 180-аад хүнэй хүдэлдэг багахан энэ коллективтэ үйлэдбэрые нарижуулан һайжаруулхын, «Шанарай отличник» гэжэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө хүдэлөөнүүдые дэлгэрүүлһэнэй үндэһөөр ашаг үрэ ехэтэй дүнгүүд туйлагдаа. Гансал политическэ һургуулиин шагнагшад 14 дурадхал, тэрэ тоодо 6000 түхэригэй олзотой нарижуулан һайжаруулгын 11 дурадхал оруулаа. Алмалтын хубиин

НЭМЭЛТЭ НӨӨСЭНҮҮДЫЕ БЭДЭРХЭ

һүүлшын хоёр жэлэй туршада манай районой марксистско-ленинскэ һуралсалай талаар методическа совет болон экономическа һуралсалай талаар совет олониитын али болохо һуралсалай эмхидхэлэй ба методическа хэмжээе дээшэлүүлхын, полит-һургуулинуудай хүдэлмэриин ашаг үрые тоо бүридхэлдэ наринаар абахын тула ехэ оролдолго гаргаһан байна.

1985 онһоо хойшо һургуули бүхэндэ шагнагшадай хэшээлнүүдэй үедэ болон бэеэ даагаад дүүргэдэг хүдэлмэриин, үйлэдбэрые һайжаруулгада тэдэнэй хабаадалгын ашаг үрые тоо бүридхэлдэ абадаг тусхай дансанууд бии болгогдоо. Манай районой методсоведэй зохёоһон һуралсалай-тоосоото документацинин шэнэ түхэл янзанууд ехэ туһатай байһанаа харуулаа.

Жэшээнь, үнгэрэгшэ һуралсалай жэлэй дүнгөөр манай парткабинедтэ бүхы һургуулинуудһаа ороһон тоосоонуудые наринаар шэнжэлэн үзөөд, 1986—1987 онуудта һургуулинуудые бүридүүлхэ, һуралсалай материальна баазые бэлдэхэ болон һуралсалые ябуулха талаар методическа зууршалганууд зохёогдожо, хэшээлнүүдэй эхилхэһээ 4 һара урид КПСС-эй райдаа хандалга, коллективэй социалис уялгануудые бэелүүлгэдэ, үйлэдбэрые нарижуулан һайжаруулгада тэдэнэй хабаадалга гэхэ мэтэ зүйлнүүд тоо бүридхэлэй дэбтэрнүүд соо тэмдэглэгдэжэ, эсэсэй хэшээлэй урда тээ болодог нэмэлтэ хэшээл дээрэ зүбшэн хэлсэгдэдэг байна.

Ерэхэ жэлдэшье һуралсалай-тоосоото документаци бүхы һургуулинуудта хүрэхөөр барлагдаа.

Методическа соведүүд пропагандистнуудые ном, материалнуудаар хангалгые, тэдэнэй һуралсалые эмхидхэхэ ябадалые саг үргэлжын хиналта дороо абанхай. Пропагандистнуудай семинарнууд, научно-практическа конференцинүүд жэлдээ 6—7 дахин нэмэл хэшээлнүүд (арбаад тухай) үнгэргэгдэдэг. Эрхим пропагандистнуудай дүй дүршэл согсологдожо, үнгэтэ шэрээр бүтээһэн методическа плакадууд жэлдээ хоёр дахин гаргагдадаг, «Ажалай туг» газетэдэ пропагандистнуудай хуудаһанууд толилогдодог.

Район доторнай штатна хоёр, ниитын үүсхэлээр нээгдэһэн 16 парткабинет хүдэлдэг. Залуу пропагандистын һургуули, пропагандистын дүршэл шадабари дээшэлүүлэдэг һургуули һуралсалай ашаа

Ю. А. Нижник үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ шагнагшадаа элсүүлхэ ябадалые һуралсалаймнай гол зорилго гэжэ тоолодог юм. Имагтал һүүлэй хоёр жэл соо тус фабрикын цехүүд һэльбэн шэнэлэгдээ, 185 шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүд тодхогдоо гү, али шэнэлэгдээ, технологическа хоёр шэнэ процесс нэбтэрүүлэгдээ, бар хүсөөр хэгдэдэг байһан ажалые оньһожоруулха 7 хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдээ.

Технологическа халаануудта хүдэлдэг бүхы хүдэлмэришэд алмалтын хубиин тоосоотой болонхой. Имагтал үнгэрэгшэ һуралсалай жэлэй туршада энээнэй ашаар 4,5 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэн, 3 мянга гаран кубометр үһан, 70 мянган түхэригэй материалнууд тэндэ алмагдаа. Тиигэжэ фабрикын коллектив байгша ондо руда болбосоруулгын хэмжээе 1,5 дахин дээшэлүүлжэ шадаа.

Зэдын комбинадай транспортна цехэй комсомолой һуралсалай пропагандист Н. В. Копылов шагнагшад сооһоо эрдэм, техникын талаар залуушуулай зохёохы табан бригада байгуулаад, үйлэдбэри хүгжөөхэ талаар тэдээндэ даабари үгэдэг юм.

«Туяана» нэгэдэлэй филиалда (пропагандистнууд О. В. тоосоо хэдэг, экономическа һургуулинуудта хабаададаг шагнагшад 11437 түхэригэй түүхэй эд, материалнуудые, 350 түхэригэй элшэ хүсэнэй нөөсэнүүдые алмаа.

Зэдын комбинадай барилгын материалнуудай цехэй пропагандист Ч. Б. Шагдуров өөрөө нарижуулан һайжаруулха 4—5 дурадхал жэлдээ оруулжа, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлдэг. Мүн тэрэнэй шагнагшад В. Е. Янцен — 11, Д. Н. Данзанов 5 дурадхал оруулаа. Тус һургуулиин шагнагшадай оруулһан дурадхалнуудһаа 10 мянга гаран түхэригэй ашаг олзо үнгэрэгшэ жэлдэ абтаа.

Пропагандистнууд В. И. Пожидаев, В. К. Пластинкин (Холтоһоной уурхай), В. И. Дареева, Р. Ц. Дударева (Хамниин совхоз), И. К. Злыгостев (Михайловкын совхоз), С. В. Панкина (3-дахи дунда һургуули) гэгшэд һуралсалай ашаг үрые һайса дээшэлүүлжэ шадаа. Эхилхээ байгаа һуралсалай жэлдэшье эрхим пропагандистнуудай жэшээе дэлгэрүүлэн, үйлэдбэридэ нүлөө үзүүлхэ талаар нэмэлтэ нөөсэнүүдые нэтэрүүгээр бэдэрхэ хэрэгтэй.

В. СТАРИЦЫН,
КПСС-эй Захааминай райкомой парткабинедые даагша.

Түмэр замай Улаан-Үдын дистанциин 3-дахи околодогой мастер Г. А. Самойлов гушаад жэлэй туршада нэгэл ажалдаа хүдэлнэ. Түмэр зам заһабарилгые үдэр, һүнигүй хинан шалгажа, бригадануудые хүдэлмэридэнь элсүүлжэ байха хүнгэн бэшэ уялгатай юм. Геннадий Алексеевичэй наһанайнь хани Мария Афанасьевна мүн лэ түмэр замда олон жэлдэ хүдэлһэн намтартай.

Г. А. Самойловой хоёр хүбүүд — Владимир, Александр гэгшэд эсэгынгээ замые үргэлжэлүүлжэ, түмэр замшанай мэргэжэл шэлэнхэй. Эдэнэр Улаан-Үдын локомотивна деподо ажалланад. Александрнь КПСС-эй гэшүүн мүн. Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшые элирүүлхээр конкурсын үнгэргэгдэхэдэ, бүхы отделениин коллективүүдэй түлөөлэгшэд соонһоо Александр Самойлов шалгаржа, 6-дахи һуури эзэлээ һэн. һайнаар хүдэлжэ, һайн үринэрые хүмүүжүүлһэн Г. А. Самойлов бүхы шадалаа түмэр замые нарин хёрхоор шалгажа байха хэрэгтэ зорюулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. А. Самойлов.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВАЙ фото.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ

УКА

СССР-эй ХИЛЭЭМЭНЭЙ ЗҮЙЛНҮҮД
НЭГЭДЭЛНҮҮДЭЙ, ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ
НУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭДЫЕ, ИНЖ
ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БОЛОН АЛБА
ЭЙ ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХ

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабари уялгануудые бэелүүлгэдэ туйлаһан шагнаха:

Буряадай АССР-һ

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОР

Ананьев Сергей Михайловичые — хилээмэнэй баазын автомобилиин жолоошон.

Криволапов Александр

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОР

Антонова Ольга Егоровнае — Улаан-Үдэ хотын хилээмэнэй 2-дохи заводой мастер-хилээмэ баригша.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫН

Сухопутова Галина Степановнае — Улаан-Үдэ хотын хи-

«АЖАЛАЙ ШЭН ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ

Кривоногова Клавдия Борисовнае — хилээмэнэй баазын ороохо хатаагша.

Кузьмина Пелагея Федоровнае — Заудинскын хилээмэнэй

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ

Еремин Прокопий Васильевичые — Харанхын холимол тэжээлэй комбинадай слесарь.

Котоманова Зоя Устиновнае — Селенгинскын хилээмэнэй 8-дахи комбинадай мастер-хилээмэ баригша.

СССР-эй Верховно Совед
Түрүүлэгшэ
СССР-эй Верховно Сове
Секретарь Т.

Москва, Кремль.
1986 оной августын 13.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ

УКА

ЭРДЭМ УХААНАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШ
ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГН

Совет эрдэм ухаан болон техникые хүг нүүдэйнгээ дүнгүүдые арадай ажахы лаар арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабари хэ талаар туйлаһан амжалтануудайнь түлө

Буряадай АССР-һ

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕ

Ковалевский Александр Леонидовичые — укануудай академиин Сибириин отделе филиалай Геологиин институдай ахалагша лэгшэ.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕ

Раднаев Гомбо Шираповичые — СССР академиин Сибириин отделениин Буряад гай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ.

Санжиев Гармажап Лудуповичые — СС дай академиин Сибириин отделениин Буряадай Ниитын эрдэмэй институдай секто

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫН

Каптеров Иван Александровичые — СС дай академиин Буряадай филиалай автоба

«АЖАЛАЙ ШЭН ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ

Никифоров Кузьма Александровичые — нуудай академиин Сибириин отделениин лай Геологиин институдай ахалагша научна

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ

Булгатов Александр Николаевичые — СС дай академиин Сибириин отделениин Биологиин институдай младша научна хүд

Осипов Константин Ивановичые — СССР академиин Сибириин отделениин Буряадай гиин институдай младша научна хүдэлмэр

СССР-эй Верховно Соведэй
Түрүүлэгшэ
СССР-эй Верховно Соведэй
Секретарь Т. МЕН

Москва, Кремль.
1986 оной августын 20.

ФОТОРЕПОРТАЖ

АЖАЛАЙ ХАЛУУН АМИСХАЛ

Үнгэрһэн табан жэлдэ Буряадай Статистическэ управлениин мэдээсэлнүүд соо Холбоолжоной шулуун нүүрһэнэй уурхай саг үргэлжэ түрүүлэгшэдэй зэргэдэ ябаа. Тиигэжэ гүрэнэй түсэб үлүүлэн дүүргэдэһэн юм. Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ коллективтэ обёормоор һайн хубилалтанууд болошо байнхай. Үнгэрһэн долоон һарын туршада эндэ 1 миллион 708 мянган кубометр шулуун нүүрһэн малтан абтагдаа. Зунай һаранuудта продукци худалдаха түсэб үлүүлэн бэелүүлэгдээ.

Ашаглагдажа эхилһээр тиимэшье үнинэй бэшэшье һаа, уурхайн үйлэдбэри 1981 ондо проектнэ хүсэндөө хүргэгдөө һэн. Оньһон техникын ашаг үрэтэйгөөр хүдэлгэгдэжэ, хүдэлмэриин хүсэнэй зүбөөр хэрэглэгдээ һаа — ажалаа нэгэ жэгдэ, һаадгүй ябуулха арга боломжо гүйсэд бии. Гэбэшье хүдэлмэриингөө урагшатай ябасада «шэнэ түлхисэ» үшөө үгэхын тула эндэхи хүтэлбэрилэгшэд, ажалша коллективүүд оролдоно. Тиимэһээ жэлэй эхинһээ эмхидхэгдэһэн хэдэн туршалга нэн түрүүн дурдалтай. Нэгэдэхеэр, уурхай автобаза хоёр ажахы эрхилэлгын нэгэдэмэл гуримда ороо. Автомобиляар зөөгдэдэг нүүрһэ абалгын хэмжээн эрид дээшэлээ, жолоошод урданайхиһаа ашаг үрэтэйгөөр хүдэлдэг болоо. Хоёрдохёор, 2-дохи участок болон түмэр замай цех нэгэдүүлэгдээ. Анхан өөһэд өөһэдынгөө хэрэгые хараад хүдэлдэг һаа, мүнөө ниитэ түсэбэй түлөө нэгэн адли харюусалгатай болоо. Шэнэ коллектив комплексно томо бригадые һануулна. Урмашуулгын гурим хубилгагдаа, ажалда хабаадаһанай коэффициентээр салин хүлһэ хубаарилха системэ нэбтэрүүлэгдээ. Анхан ямар нэгэн зэмсээ бэе бэедээ тохохо аргые бэдэрдэг һаа, мүнөө нэгэ һаналтайгаар, нэгэ амитайгаар ажаллана.

Комплексно коллективэй начальник А. Н. Фёдоров иигэжэ хөөрөө һэн:

— Энэ үүсхэлнай бригадна подрядые хүгжөөлгын шэнэ шата болоно гэбэл, алдуугүй. Саашадаа уурхайдамнай иимэ аргаар ажал эмхидхэлгэ үргэдхэгдэхэ юм. Манай хоёрдохи участогай бүхы хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, мүн түмэр зам заһабарилагшад, электромонтернууд, тепловозуудай машинистнүүд илгадгүй хуу оролсоо. Бригадын совет байгуулагданхай.

Нээрээшье, түмэр замаар зөөгдэдэг нүүрһэ малтан абалгада бэлэдхэл ябуулгын дүнгүүдые, нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, иимэ тоонууд гараад ерэнэ: үнгэрһэн жэлэй июль һарада 452 мянган кубометртэ хүрэһэн һаа, мүнөө жэлэй июльдэ 526 мянганда хүргэгдөө. Нүүрһэнэй өөрынь үнэ сэн доошолоо. Бригада бүхыдөө оньһон техникынгээ түлөө адли тэгшэ харюусалгатай болоо. Хадын түхеэрэлгэнүүд, тепловоз, бульдозернууд ниитэ нэгэн эзэтэй болобо гэээшэ.

Шударгы бэрхэ залуушуул уурхайда хүдэлнэ. Тэдэнэй тоодо экскаваторай ахалагша машинист В. Брылевые, А. Пархоменкые, экскаваторай машинистнууд Э. Мингалеевые, БелАЗ-ай жолоошон А. Птуха бусадые нэрлэмээр. Экскаваторай экипаж болон 6 БелАЗ-һаа бүридэһэн комсомол-залуушуулай 3 комплекс бүридхэгдөө.

Туршалганууд, бэдэрэлгэнүүдые хэжэ, тухагүй ажаллажа байһан уурхайн участогуудта хүрэхые зорибобди. Түрүү нээмэл аргаар нүүрһэ абалгын хубиие бүхы нүүрһэнэй 46 процент хүрэтэр ехэ болгохо тухай ороной саашанхи хүгжэлтын Гол шэглэлнүүд соо заагданхай бшуу. Нээмэл аргаар абтаһан нүүрһэнэй өөрынь үнэ сэн, шахтынхида орходоо, нилээд хямда ха юм.

Тээ саана Галуута нуур мэлмынэ. Тойроод — шэнгэхэн дэрһэ найгалзуулһан сиидэм тала, гүбээнүүд. Хүйтэн һалхинай үлеэхэдэ, оршон тойрон бүришье уйтай шэнгеэр һанагдана. Теэд эдэ гүбээнүүдэй «хото» соо абарга ехэ хүсэтэй «галта шулуун нойрсоно» бшуу. Иимэ ехэ баялиг досоогоо хадагалһан газарай гадаада түхэлэйнь үлүүсэ үзэмжэгүй байһынь хүлисэмөөр ха. 80, 110 тонно ашаанай БелАЗ-ууд бухиндаһан бухадал хүлээн, жудхэн, уухилалдан хажуугаарнай гарана. Хооһон шорой шохой ашанхай, саашань абаашажа хаяна.

— Энэ хадын 1-дэхи участок гэээшэ. Нүүрһэнэй һудаһанда уданшьегүй хүрэхэнь. «Хара хүбүүгээл» зөөхэдөө, жолоошоднай, урмашажа ханадаг юм. һүүлэй үедэ шанарта эрилтээ шангадхаабди. Бусад хооһон породоһоо һайса илган сэбэрлээгүй һаа, холисо, худхаса болохо магад, — гэжэ халаанай начальник В. Р. Дугаров хөөрэнэ.

Тээ доро, альган дээрэ мэтэ ЭКГ-4У түхэлэй экскаватор забда сүлөөгүй эрьелдэн, удхуураараа газар «үмхэн» дүүргэнэ, удаань БелАЗ-ай багтаамжатай кузов руу юулэнэ. Энэ удаа Шахтёрой Алдар Солын II, III шатын тэмдэгүүдээр шагнагдаһан экскаваторщигуудай бригадир С. В. Волков ажаллажа байба. «Машинаяа, сорыгоошье минутын зэргэдэ амаруулангүй ажаллаха аргатай юм» гэжэ нүхэдынь хүндэлэн хэлэнэд. Хүдэлмэриин сагай минута бүхэниие сэгнэдэг хүниие һаатуулжа болохо аал?

Саашаа зорибобди. Зарим тээгээ малтамалнуудай гүнзэгы гэээшэнь, захаархинь хананууд мэтээр харагдана. 3-дахи участогайхидай хүдэлжэ байһан талмай жэл бүри доошоо орожол байнхай. Эдэнэр жэлэй эхинһээ уурхайн коллективүүд сооһоо эрхимлэнэ. Нүүрһэ малтан абаха түсэб 128, малтан абалгада бэлэдхэлэй хүдэлмэриин түсэб 136 процент бэелүүлээ юм. Коллективэй омогорхол, найдалынь болоһон хүнүүд эндэ ажаллана. Бригадирнуудай соведэй түрүүлэгшэ, һурган хүмүүжүүлэгшэдэй хүдэлөөе хүтэлбэрилдэг Ф. Н. Бакшеевэй нэрэ холо, ойгуур суурханхай. «Тэрэнэй хажуудa хүдэлһэн хүнүүд амар заяагаа мартаабди гэжэ мэдэхэ ёһотой» гээд, партийна организациин секретарь А. В. Черняховский энеэбхилнэ. һанаа амар ябалгые һаалта гэжэ мэдэрһэн иимэл хүнүүд шэнэ сагай уряатай — хурдадхалгатай зохисотойгоор хүдэлхэ аргатай бшуу. Стахановска ёһо заншалнуудые үргэлжүүлэгшэд сооһоо партиин XXVII съездын делегат, экскаваторщигуудай бригадир А. К. Шевченкые нэрлэмээр. Анатолий Кузьмич гурбадахи халаанайнгаа хүдэлмэриие дүүргэһэншье һаа, гэртээ харяагүй байба. Үргэһэ нойргүй ажаллаһан тула эсэнги байгаа ёһотой гэжэ һанахада, хэбэрээ огто үзүүлнэгүй.

— Бадмадашиев Борисые һурганаб. ГПТУ-гай һүүлээр ерээ юм. Ондоогоор аргагүй. Манай удаа хэн хүдэлхэб, хэн үйлэдбэриие дүнгэхэб — мүнөөнһөө бодомжолхо хэрэгтэй. Эндэ ажаллахам гээд тэгүүлжэ байгшад үсөөн юм. Хүндэ хүшэр үйлэдбэритэйбди. һүниин халаан, тооһо шорой, халуун, хүйтэн — юрэдөө байха даа. Херхо нарин шадабари хэрэгтэй.

ГПТУ дүүргээд ерэгшэдые мэргэжэлдэнь дадхааха хэрэгтээ тэрэ юрын уялга шэнгеэр һанадаг бэшэ юм. Үнэн сэдьхэлээ үгэжэ оролдодог зантай. һурагшын голхорол тэрэнэй голхорол болодог, харин ойлгосо, дүйтэй болоходонь хоёр хүнэй түлөө баярладаг. Тэрэнэй һургажа, амаргүйхэн ажалда зааһан 4 хүн — В. А. Мюлюкин, Г. Н. Хорев, В. В. Кашин, В. М. Быков гэгшэдые шэнэ экскаваторнуудай асарагдахада, бэеэ даангяар хүдэлхыень эльгээжэрхёо. «Анатолий Кузьмичнай шуһаяа түлөөһэгүйгөөр тушаадаг донор мэтэ юм» гэжэ экскаваторай машинист Е. В. Ерхов тэмдэглээ бэлэй. Тиихэдэ А. К. Шевченкын өөрынь хүбүүн Геннадий 2-дохи участогта механигаар хүдэлнэ. Шэтын горно техникум дүүргэһэн юм. Мүнөө политехническэ институдта заочноор һуралсана. «Гэртээ 5 аха, дүүнэр үдэһэмди. Бултанаймнай ажалай намтар нүүрһэнэй уурхайнуудтай холбоотой. Амиды ябаа һаа, ашанuудаашье эндэ хүдэлхыень идхаха бэшэ аалби...» гэжэ Анатолий Кузьмичай хөөрэхэдэнь, нэгэ үеые нүгөө үетэй холбодог, ажалай эрхим ёһо заншалнуудые дамжуулдаг хүсэмнай иимэл хүнүүдһээ эхитэй ха гэжэ бодомоор байгаа һэн. БелАЗ-уудай жолоошод сооһоо гэр бүлөөрөө хүдэлдэг В. Г. Бухаров, А. М. Брылев, В. А. Долгих гэгшэдэй ударидадаг экипажууд оньһон техникээ оншотой һайнаар ашагладаг юм.

Саашадаа үйлэдбэриие техническэ талаар зэбсэгжүүлхэ хүдэлмэри зогсолтогүй үргэлжэлхэ. 110 тонно ашаанай автомашинанууд абтажа, автомобильна парк шэнэлэгдэхэ юм. Шэнэ тепловоз, «алхадаг» экскаватор, заһабарилгын түхеэрэлгэнүүд абтахаар хүлеэгдэнэ. Тепловозой депо баригдаха.

— Үшөө нэгэ харааһаа алдашагүй асуудал бии. Ушарынь хадаа горно мастерай үүргые дээшэлүүлхээр хэмжээнүүдые абахабди. Ажал эмхидхэлгын ехэнхи хубинь эдээнһээ дулдыдадаг гэээшэ. 4-дэхи, 2-дохи участогуудай мастернууд А. Н. Кисилев, В. Н. Черников гэгшэд үүргэ, харюусалгаяа илангаяа мэдэрэн хүдэлдэг, — гэжэ партийна организациин секретарь А. В. Черняховский хөөрөө һэн.

Зорилгонууд ехэ, зохёохы ульһа, үүсхэлшье бии. Урагшаа хүгжэлтын найдамтай замда ороһон уурхайн коллективтэ хурдадхалгын үе сагай халуун амисхаал бодотоор мэдэрэгдэнэ.

Г. ДАШЕЕВА,
манай корр.

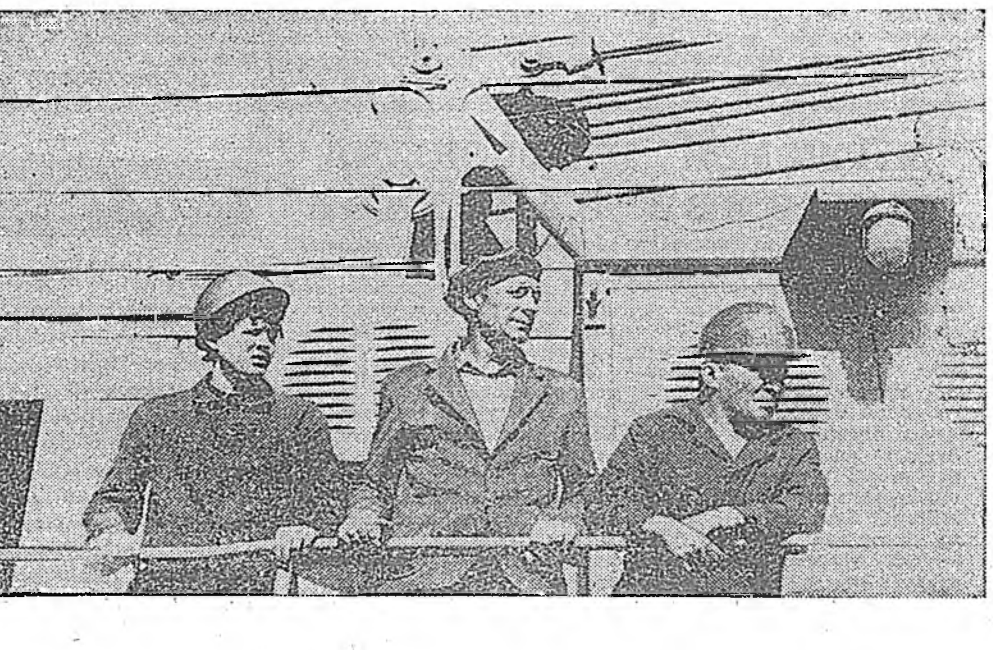

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: машинистын туһалагша Александр Сычев, партиин XXVII съездын делегат, экскаваторщигуудай бригадир А. К. Шевченко, экскаваторай машинист Б. З. Гармаев гэгшэд ажалдаа.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВАЙ фото.

МАЛ АЖАЛ өндөо шухала һалбари

ХОНОГОЙ 900 ГРАММААР

Зунай эхиндэ Жэпхээһэнэй хадалиг бэлшээридэ 200 эмэ хашарагуудые харууһалхаар абаашаһан Хурамхаанай районой Дэрээнэй совхозой ухэршэд Елизавета, Владимир Максимовтан Баир, Жаргал хүбүүдтэйгээ хамта һүрэг малаа һайнаар бэлшээжэ, шэгнүүрыень горитойхоноор нэмээгээ. һүүлэй мэдээгээр, эндэхи ухэршэд үнгэрһэн һарада хашараг бүхэнэйнгөө шэгнүүрые хоногой 850—900 граммаар нэмээһэн байгаа.

Эдэ үдэрнүүдтэ гэр бүлөөрөө ажалладаг Максимовтан һүрэг малаа холын бэлшээридэ асаржа, үбэлжэсэндэө түбхинөө. һаядаа тэрэнэй һүрэгһөө 140 эмэ хашарагуудые амяарлажа, һаалиин фермэнүүдтэ эльгээхэнь. Мүнөө ветеринарна албанай хүдэлмэрилэгшэд тугаллаха хашарагуудые уридшалан шалгажа, тодорхойлно.

А. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ДҮРБЭДЭХИ КВАРТАЛАЙ ТООСООГООР

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлһээ эрхим амжалта туйлажа, адууһа малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхээр шиидэһэн Захааминай районой Санагын совхозой һаалиин фермын коллектив мүнөө дүрбэдэхи кварталай тоосоогоор ажаллажа байнхай. Коммунист Санжа Дамдинович Банзаракцаевай ударидадаг тус коллективэй гэшүүд юһэн һарын туршада бүхыдөө 2860 центнер һү һааха түсэбөө 2866 центнертэ хүргөө юм. Тиихэдэ эндэхи һаалишад жэлэй эхинһээ хойшо тоһоной заводто 2621 центнер һү тушаажа, хараалагдаһан түсэбөө 21 центнерээр үлүүлээ.

Мүнөө совхозой һаалишад бэлэдхэлэй пунктда түсэбһөө гадуур һү тушаажа, сагаан эдеэ үйлэдбэрилжэ бэлэдхэхэ байгша онойнгоо даабариие сүм дүүргэхээр шармайн оролдонод.

М. ЦЫРЕНОВ.

Совет орон дотор

ТУЛЫН ОРООҺОН

ТУЛА. Областиин ажахынууд гүрэндэ орооһо худалдаха талаар социалис уялганuудаа дүүргэбэ.

Түсэбөөр хараалагдаһанһаа 1,5 дахин ехэ орооһон Ефремовскэ районой элеваторнуудта эльгээгдээ. Узловско, Ленинскэ, Воловско, Киевскэ болон бусад районуудай ажахынуудһаа орооһон таһалгарягүй ороно. Ехэнхидээ эрхим һайн сортын орооһон бэлэдхэлэй пунктда оруулагдана.

ЭРДЭМТЭДЭЙ БҮХЭСОЮЗНА ЗҮБЛӨӨН

НОВОСИБИРСК. Сибириин заповеднигүүдэй газар дайда дээрэ үнгэргэгдэдэг научна шэнжэлгэнүүдэй асуудалнуудта эрдэмтэдэй бүхэсоюзна зүблөөн зорюулагдаба. СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Түбэй ботаническа саадта тэрэ үнгэргэгдэһэн байна.

һүүлэй 15 жэлдэ Сибириин заповеднигүүдэй талмай 6 дахин үргэдхэгдэһэн байна. Гэхэ зуура, Баруун Сибириин нефтиин болон газай комплексын, БАМ-ай, КАТЕК-эй оршондохи районуудай промышленна гуримаар хурдан түргэнөөр ашаглан хэрэглэгдэн орео, эрдэмтэдэй урда хэдэн орёо хүшэр асуудалнууд бии болоно.

2000 он болотор хугасаада Сибириин дайдада заповеднигүүдые хүгжөөхэ хараа замуудые хуралдаанда хабаадагшад хаража үзөө. Эндэ байгаалиин болон ой модоной паркнууд, заказнигууд байгуулагдахаар хараалагдаа.

СИБИРИИН ГАЗ ОЛЗОБОРИЛОГШОДТО

ВИЛЬНЮС. Ехэ диаметртэй сорго хоолойнуудые гагнахада хэрэгтэй шэнэ үеын агрегат бүтээхын тулада «Вильнюсэлектросвар» нэгэдэлэй коллективтэ оройдоол долоон һара хэрэгтэй болоо. Харин энэ хүдэлмэри жэлэй туршада бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй байгаа.

Гагналгын юрын дүрбэн аппарадай хэхэ хүдэлмэриие тэрэ гансаараа дүүргэхэ юм. Тэрээндэ нүүдэл электростанци хэрэггүй. Иимэ түрүүшын агрегадуудые бүтээн гаргажа, түлишын магистралиие барилгашадай шухала захилые хүдэлмэришэд хараалагдаһан болзорһоо нэгэ кварталаар урид дүүргэбэ.

ТАРЯАШАДА
РИГЭ. Али
«Богатырь»
шад городой
ламжагүйгөөр
түрүүлэн
дүүргэ.
Илангаяа
ажахынуудта
дуталдадаг
асуудалнууды
гэр байраар
лые колхозой
жалтатайгаар
на. Гэр байра
лой-ажаһуудал
гада, һуурин
босон түхэлэ
ехэ мүнгэ зөө
юм. Тиигэжэ
то коллекти
олоороо нэмэ
социальна пр
бэй ёһоор бэ
лоһонһоо хойш
гүүд туйлагд

Союзна республикануудта

НӨӨСЭ ТУХАЙ

Москвагай нэгэдэлэй складуудта соргонуудые, подшипнигуудые, барилгын материалнуудые «нөөсэдэ» гэжэ яһала олоор суглууланхай. Түүхэй эдүүдые ба материалнуудые предприятинуудта хэрэглэлгэ шалгахын тула хэгдэһэн рейднүүдэй ашаар хинагшад иимэ ехэ хэбтээшэ олоо.

Эдэ нөөсэнүүд нэгэдэлэй «хармаан» яһала доошонь татаа. Эдэ элдэб түүхэй эдүүд, түхеэрэлгэнүүд эзэгүй хэбтэхэдээ, предприятиин баланс дээрэ байгаа ха юм. Нормоһоо гадуур нөөсэнүүд ажахын дүнгүүдые яһала доошонь оруулдаг байгаа.

Захиргаанай түлөөлэгшэдые, албанай хүтэлбэрилэгшэдые урижа, рейдэй дүнгүүдые арадай хиналтын бүлэгэй заседани дээрэ хаража үзөө. Тэрэнэй һүүлээр складуудһаа цехүүд руу материалнуудай ехэнхи хубинь ороходоо, нэгэн гэбэл — үйлэдбэридэ, үгы гэбэл, бусад предприятинуудта үгтэбэ. Материально-техническэ хангалгын таһагай начальник В. Ильин ба бусад тушаалтад албан хойрог ябадал гаргаһанайнгаа түлөө хэһээгдээ. «Пластика» гэжэ хиналтын бүлэгэй саг үргэлжын харууһан доро байһан элшэ хүсэнэй нөөсэнүүд, түүхэй эдүүд техникэ түхеэрэлгэ ашаа үрэтэйгөөр хэрэглэгдэдэг болобо. Арадай хинагшадай дурадхалнуудые дүүргэлгэ жэл бүхэндэ хэдэн зуу мянган түхэригэй экономическа ашаа үрэ оруулна.

ШУЛУУН НҮҮРҺЭНДЭ АНХАРАЛ

Нэгэшье грамм нефтиин заншалта битумгүй асфальтобетон ГОСТ-ын бүхы эрилтэнүүдтэ харюусана. Тэрэниие шулуун нүүрһэнһөө абтаһан холисо һэльбэнэ. Таджигай ССР-эй Наукануудай академиин Химиин институдай эрдэмтэд энэ хэрэгтэ шулуун нүүрһэ хайшан гээд хэрэглэхэб гэһэн һанамжа оруулжа, энээнээ өөһэдөө бэелүүлээ. Тэдэ шулуун нүүрһэ үлүү продуктгүйгөөр хайлуулха арга олоо. Абтаһан экстрактнь бүхы туршалга һайнаар дабаа.

Харгын барилгада хэрэгтэй эдүүдые бэлэдхэхэ технологи бүлэг шэнжэлэгшэд мүнөө зохёогоо. Тэдэ нефтиин битумай хүртэдэггүй Дунда Азиин зонодо хэрэглэгдэхэ. Тэдэниие нүүрһээр һэлгэхэдэ ажахыда ехэ удха шанартай. Хүрин нүүрһээр элбэг Таджикистанда тиимэ эд абалга илангаяа ехэ үргэн хэрэглэмжэтэй байха байна.

ЭСТОНИ: ШАРГАЯА ЗУН БЭЛДЭ...

Таллинай горгүйсэдкомой дэргэдэ хүдэлжэ эхилһэн албан мүнөө хэхэ хүдэлмэригүй, тэрэ саһа хуряаха ёһотой ха юм.

Имэнүүд подразделенинүүд районой гүйсэдкомуудай дэргэдэ энээнһээ урагша байгаа һэн. Мүнөө тэдэ нэгэдэмэл

городской си
Энээнэй һайга
боломжонууд
Гадна коммуна
гаануудай тех
рэндэ олон
дай саһа хури
механизмууд
Дүтын колхо
городой саһан
түһалдаг болон
мой, госагропро
ёһоор, үбэлэй
бэрлэхэ хэрэгт
ханизаторнууд
юм. Мүнөө энэ
хынуудта бүл
саһа тогтооход
хэнэ.
— Саһантай
дой албан бии
байдал зааж
гэжэ горгүйсэд
шын орлогшо
бэрилэгшэ Ю.
Үбэлэй орео
бидэ техникэ
хүдэлжэ шадах
Мүнөө Таллин
лэхэ техник
түгэс бэлэдхэг
зэлжээндэ худ
торнууд томи

...РЭЛ ДАЙДАЯА ...РЭЭН ДУУЛАГША

...ый артист, Россин Федерациин ба Бурядай [illegible] лауреат Бау Базарович Ямпил[ов...] [illegible] жэлэй, зохёохы ажалайнь 50 жэлэй ойнуу[д] [illegible] үргэн олоннитэ тэмдэглэгдэнэ.

[illegible]

[illegible]

...туарта оруулагдажа байдаг. 1970 онһоо хойшо «Шэдитэ нюуса» эдир харагшадые залаар дүүрэн суглуулжа байдаг. (Хүүгэдэй хүгжэмтэ түбэй театрта анха түрүүн табигдаһан буряад оперо тэрэл гээшэ). Гадна «Цыремпил Ранжуров» гэһэн түүхэтэ революционно, «Һүреэтэ жэлнүүд» гэһэн героико-романтическа оперонуудтай танилсалга хотымнай соёлой ажабайдалда хадуугдама үйлэ боложо үнгэрһэн юм.

1983 ондо «Үхэлһөө хүсэтэй» гэһэн оперо найруулагдан табигдажа, хоёр зуун жэлэй саана нютагаймнай дэбисхэр дээрэ болоһон үйлэ хэрэгүүдтэй харагшадые танилсуулаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай, эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй темэнүүд композиторай һанаа сэдьхэлые ходо хүлгүүлжэ байдаг. Ленинградска фронт дээрэ халуун байлдаануудта хабаадаһан Б. Ямпилов үшөө сэрэгшэ ябахадаа, «Ленинград», «Сталинград» гэһэн дуунуудые Ц. Галсановай үгэ дээрэ бэшэһэн юм. Хожомынь Улаан-Үдэдэ Г. Цыдынжаповай «Снайпер» гэһэн зүжэг соо Б. Ямпиловай хүгжэм зэдэлһэн байна. 1966 ондо бэшэһэн «Патетическэ баллада» гэһэн балет (либреттэнь М. Мнацаканянай) сэрэгэй-патриотическа темыень үргэлжэлүүлһэн байдаг. Тиихэдэ 1984 ондо зохёогдоһон «Хүшоогэй дэргэдэ» гэһэн ораториингоо партитура дээрэ «Агуу Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдана» гэжэ композитор өөрынгөө гараар бэшээ. Хоёр солистын, хоорой ба оркестрэй гүйсэдхэдэг 7 хубитай тус оратори Эхэ оронойнгоо түлөө байлдаанда унаһан баатар сэрэгшэдэй дурасхаалда зорюулагдана. Солисткын сэдьхэлэй доһолоотойгоор гүйсэдхэдэг хуби, сэрэгэй марш һануулһан хоорой дуун, «Хэзээдэ залуу, хүсэн түгэлдэр [illegible]

[illegible]

— гэжэ Бау Базарович хэлэдэг юм.

Юрэнхыдөө мүнөө үеын хүгжэмэй бүхы шахуу жанрнуудаар композитор зохёолнуудые найруулна. Эндэ «Нюдөө харалга», «Шэдитэ нюуса», «Цыремпил Ранжуров», «Һүреэтэ жэлнүүд», «Үхэлһөө хүсэтэй» гэһэн оперонуудые, «Арюун гоохон Ангар дүүхэй», «Патетическэ баллада» гэһэн баледүүдые, «Сэсэгтэ дайда», «Симфоническа хатарнууд» гэһэн сюитэнүүдые, «Эпическэ», «Романтическа», «һайндэрэй» поэмэнүүдые, [illegible]

...даа сэдьхэл хүлгүүлдэг байна.

Буряад хүгжэмэй нэрэ хүндые үргэлсэжэ байдаг зохёолнуудай нэгэн — «Шэнхинэтэ нарһад» гэһэн оратори юм. Республикын арадай поэт Н. Дамдиновай поэмээр тэрэ найруулагданхай. Түрэл хизаартаа дурлаһан хэмжээлэшэгүй ехэ дураяа композитор энэ бүтээлдээ харуулаа гэхээр. Хүн байгаали хоёрой нангин холбоон хэзээдэшье таһархагүй гэжэ тэрэ бидэниие найдуулна. Шүлэглэмэл мүрнүүдтэ тэрэ хэды зохидоор хүгжэм тааруул- [illegible]

...Бау Ямпилов — дабтагдашагүй сэрсэ зохёохы маягтай мастер, багша, хүгжэм дэлгэрүүлэгшэ мүн. Тэрэнэй зохёоһон шэдитэ хүгжэм хаа хаанагүй зэдэлжэ, ажалша зоной урма зориг бадаруулжа байдаг гээшэ. Далан наһанайнгаа дабаан дээрэһээ композитор зохёохы саашанхи замаа һарабшалан хаража, шэнэ түсэбүүдые хараалан байна гэжэ этигэнэбди.

О. КУНИЦЫН,
искусство шэнжэлгын эрдэмэй кандидат.

Сентябриин 14 — Танкистнуудай үдэр

ОРОНОЙМНАЙ БУЛАД ХУЯГТА ХҮСЭН

Совет арад, тэрэнэй баатар Зэбсэгтэ Хүсэнүүд танкистнуудай үдэрые баяр баясхалантайгаар мүноодэр тэмдэглэжэ байна. Сэрэгшэд-танкистнуудые, булад хуягта дайшалхы машинануудые зохёон бүтээгшэдые Эхэ оромнай амаршална, танкова сэрэгэй ветерануудые, газараар дабшадаг сэрэгэй гол һалбаринуудай нэгые бэхижүүлхэ хэрэгтэ өөрынгөө бэлиг шадабари ба хүсэл эрмэлзэлые зорюулһан бүхы хүнүүдые алдаршуулан магтана.

Партиин XXVII съездын, КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө шанга тэмсэлэй оршон байдалда бидэнэр заншалта һайндэрөө тэмдэглэжэ байнабди. Манай обществын урда табигдаһан асари ехэ зорилгонууд сэрэгшэдыемнай эсэшэ сусашагүй ажалда зоригжуулна, даажа абаһан хэрэгэй, эсэсэй үрэ дүнгүүдэй, эмхи журамай түлөө харюусалга дээшэлүүлнэ.

Совет сэрэгэй байгуулалтын бүхы шатануудта танкова сэрэгтэ анхарал ехээр хандуулагдадаг байһан. Тэрэнэй анха түрүүн мүндэлгэ, бэхижэлгэ ба хүгжэлтэ В. И. Ленинэй нэрэтэй, КПСС-эй ажал ябуулгатай таһаршагүй холбоотой юм. Автоброневой отрядууд болон бронепоезднуудһаа эхилээд, газараар дабшадаг сэрэгэй гол хүсэнүүдэй нэгэн болотор хүгжэлтэ хадаа түүхын тон богонихон болзор соо туйлагдаһан алдар солото зам мүн.

Гражданай дайнай жэлнүүдтэ революциин дайсадые бута сохилгодо бронепоезднууд, автоброневой ба танкова отрядууд тон шухала үүргэ дүүргэһэн гээшэ. Ябаган ба мориин сэрэгүүдтэй харилсаа холбоотойгоор хэгдэдэг добтолгонууд урдаа табигдаһан дайшалхы зорилгонуудые бэелүүлгэдэнь тэдэндэ ехээр туһалдаг байһан.

Ороноо индустриализацилһанай, совет эрдэм ба техникые хүгжөөһэнэй ашаар лэ оронойдмнай танкова промышленность байгуулха арга олдоһон гээшэ. 30-дахи онуудта манай конструкторнууд болон танк бүтээгшэд тэрэ сагайхяар хэдэн түхэлэй эрхим һайн танкнуудые зохёон бүтээһэн: хүнгэн — Т-26 ба БТ-7, дунда зэргын — Т-28, хүндэ — Т-35 түхэлэй танкнууд бии болгогдоо. 1940 ондо сэрэгүүд тэрэ үеынхеэр эгээл шэнэ Т-34 ба КВ түхэлэй танкнуудаар зэбсэглэжэ захалһан. Тэдэ танкнууд буу зэбсэгүүдтэй, бүхэ гэгшын булад хуягтай байхаһаа гадна, найдамтай дизельнэ двигательнүүдээр хангагданхай бэлэй. Тэрэ үедэ манайхида хүрэхэ тиимэ машина ондоо нэгэшье армида байгаагүй.

1938 ондо Хасан нуурай эрьедэ, 1939 ондо Халхын голдо япон ээрхэг түримхэйшүүл совет танкова сэрэгэй буудаха ба сохилто хэхэ хүсые бэе дээрээ садатараа туршажа үзэһэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда танкова сэрэгэй дайшалхы габьяань бүгэдэндэ мэдээжэ болоһон. Бодото дээрээ үнгэрһэн дайнда горитойхон нэгэшье операци танк хэрэглэнгүйгөөр хэгдэдэггүй бэлэй. Дайнай түрүүшын үедэ сэрэгшэд-танкистнууд ябаган сэрэгтэй, артиллери ба авиацитай бэе бээ дэмжэлсэн, оборонодо орогшодой хүсые бэхижүүлдэг, дайсанай добтолго хэхэ бүлэгүүдые усадхадаг, амиды хүсэ ба техникыень хэрэгһээнь гаргадаг, өөһэдынгөө сэрэгэй соединенинүүдэй тулалдаанһаа амаралтада гараха үедэ халхалжа үгэдэг байгаа. Бэеэ хамгаалха ба добтолхы операцинуудай үедэ танкова сэрэгэй хабаадалгагүйгөөр дайсанда сохилто үгэхын аргагүй байгаа.

Дайнай добтолхы операциин хоёрдохи ба гурбадахи шатада совет танкистнуудай дайшалхы арга боломжонууд эли тодоор харагдадаг, гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэгдэдэг һэн. Добтолгын гол шэглэлнүүдтэ табигдаһан танкистнууд заримдаа өөһэдынгөө гол хүсэнһөө таһараадшье, дайсанай ара талада сүмэрэн ороод, үймөө худхаляа хэдэг, эмхи гуримыень алдуулдаг, газараар дабшадаг сэрэгэй сохилто хэхэ гол хүсэн гэһэн үүргэеэ газараар дабшадаг сэрэгэй сохилто хэхэ гол хүсэн гэһэн үүргэеэ бодото хэрэгээрээ гэршэлэгшэ һэн. Москвае хамгаалгада, Сталинград шадар хэгдэһэн контр-добтолгодо, илангаяа Курскэ тулалдаанда, Украинын баруун талые сүлөөлхын түлөө, Белоруссида, Ясско-Кишиневскэ, Висло-Одерскэ ба Берлинэй операцинуудта манай танкистнууд үзэгдөөгүй баатаршалга харуулһан, дайшалхы бэлиг шадабаряараа шалгарһан гээшэ. Үнгэрһэн дайнай түгэсхэлэй шатада Губиин элһэн тала ба Ехэ Хинганай шэлэ дээгүүр шууд түргөөр дабшан гаража, түүхэ домогто ороһон. Танкова эрид зоримгой энэ рейд Манжуурай операцида Японой квантунскэ армиие бута сохихо эрхэ нүхэсэл олгоо һэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда танкистнуудайнгаа харуулһан баатаршалгые Эхэ оромнай үндэрөөр сэгнээ. 250 мянган солдат ба сержант, офицер болон генералнууд орден, медальнуудаар шагнагдаһан, тэдэнэй 200 шахууль Алдар Солын орденой дүүрэн кавалернууд болоһон, 1142 танкист Советскэ Союзай Геройн, 16-ниинь энэ үндэр нэрэ зэргэдэ хоёр удаа хүртэһэн юм. Социалис Эсэгэ ороноо хамгаалгада тэдэнэй харуулһан дайшалхы баатаршалганууд совет танкистнуудай саашанхи бүхы үедэ толотомо жэшээ байһан зандаа үлэхэ.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүүрэһэнһээ хойшо 40-һөө дээшэ жэл үнгэрэнхэй. Гэбэшье дайнай аюулые зайсуулха асуудал мүнөөшье болотор шиидхэгдэнэгүй. Тиигэхэһээ байха дайнай аюулай тохёолдожо болохо ушар байдал улам ойртоно. Тиимэ байдалай шалтагаан гэхэдэ, империализмын ээрхэг түримхэй шэнжэ шанар мүн болоно. Империалис хүсэнүүд, илангаяа США буу зэбсэгүүдые ехээр бүтээн гаргалгые шэнэ шатада оруулжа, дайнда бэлдэлгээ улам түргэдхэн, «одото дайнай» түсэбүүдые зохёоно. Советскэ Союзые, социалис бусад гүрэнүүдые сэрэгэй баазанууд болон объектнүүдээр (тэдэнь 1500-һаа дээшэ) хүреэлэн, урдынхи мэтэ ядерна хүсэндөө найдана.

Имэ ушар байдалһаа өөһэдынгөө оборонодо анхарал хандуулжа, зэбсэгтэ хүсэнүүдээ дайшалхы бэлэн байлгаха ба бүхы һалбаринуудайнь тааруу зохидоор хүгжөөгдэхэ хэмжээ абаха баатай болонобди. Дайшалхы дүй дүршэлнүүдые, сэрэгэй хэрэгэй хүгжэлтэнүүдые хараада абалсан, совет танкова сэрэг хубилан шэнэлэгдэнэ. Танкнуудай шэнэ түхэл бүхэн — дайшалхы шэнэ шэнжэ шанартай, мүнөө үеын шэнэ машина. Тэрээндэ буу зэбсэгүүдэй бүхэли комплекс табигданхай. Тиимэһээ урдынхиһаа нилээд холо зайда дайсанай танк, бусад техникые онсо мэргэнээр буудан усадхаха, агаарһаа добтолгодо сохилто үгэхэ аргатай юм.

Булад хуягайнь бүри бэхижүүлэгдэһэн, хүсэ ехэтэ зэбсэгүүдээр, буудалга хүтэлбэрилхэ найдамтай системээр хангагдаһан, түргөөр холо зайда ябаха арга шадалтай дээрэһээ мүнөө үеын танк тулалдаанай поли дээрэ юрын, ядернашье зэбсэг хэрэглэхэ универсальна машина боложо үгэнэ. Ябууд дундаа, һүниин харанхыда мэргээр буудаха, уһа, минэтэй поли ба бусад хаалтануудые гаталха, авиатранспортоор абаашагдаха аргатай болоһон тула танкова ехэ зорилгонуудые дүүргэхэ сэрэгэйхид дайшалхы үргэн аргатай.

Мүнөө үеын танкнуудай хэды хубилгагдаа, шэнэлэгдээшье һаа, танкова сэрэгэй дайшалхы бэлэн байлга, дайшалхы даалгабари дүүргэхэ хаба шадал тэндэ алба хэдэг хүнүүдһээ дулдыдана. Үзэл бодолой талаар үндэр хатуужалтай, эрхим һайнаар һургагдаһан, зориг[л]он түгэлдэр, тохёолдоһон хүндэ хүшэр бэрхэшээлнүүдые дабажа шадаха сэрэгшэдэй мэдэлдэ үгтэһэн дайшалхы энэ техникэдэ бии байһан бүхы арга боломжонууд хэрэгтэй болоһон ушар байдалда гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэгдэхэ байһаниие дүй дүршэл гэршэлэн харуулна.

«Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэймнай бусад бүхы түрэлэй сэрэгэйхидэл адли танкова сэрэгэй дайшалхы жагсаалда фронтовигуудай, тылэй ветерануудай хүбүүд ба ашанар жагсанхай. Танкистнуудай шэнэ халаан дайнай гал дүлэн соогуур гараһан эсэгэнэр болон үбгэ эсэгэнэрэйнгээ дайшалхы ёһо заншалнуудые аръбадхан ябана. Афганистандахи совет сэрэгэй бүридэлдэ ородог майор Ю. Пузырев, капитан А. Паремский гэгшэдэй командалдаг подразделенинүүдэй сэрэгшэд-танкистнууд өөһэдынгөө интернациональна уялгые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ ябана.

Зунай дайшалхы һуралсалай түгэсхэлэй халуун хаһын үедэ танкистнуудай һайнд[а]р тэмдэглэгдэжэ байна. Дайшалхы һуралсалай эршэ хаа хаанагүй үргэдэнэ. Командирнуудайнгаа хүтэлбэри доро танкистнууд полигонууд, танкодромууд дээрэ дайшалхы хүсэтэ машинануудаа ямаршье сагта жолоодожо, түрүүшын снарядаар сагаалса тудажа һурана. Энэ хэрэгтэ офицернүүд А. Косенко, А. Митрофанов, С. Дмитриев, С. Смагин гэгшэдэй алба хэдэг танкова подразделенинүүд жэшээ харуулан, социалис мүрысөөндэ түрүүлэн ябана.

«КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхэбди, социализмын туйлалтануудые бата найдамтайгаар хамгаалхабди!» гэһэн уряа доро газараар дабшадаг сэрэгүүдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй үүсхэлшэн — хоёр орденто, гвардейскэ полкын сэрэгшэд дайшалхы һуралсалдаа үндэр үрэ дүнгүүдые туйлан, заншалта һайндэрөө угтаба. Энэ частиин офицернүүд даажа байһан хэрэгэй түлөө эрилтэ болон харюусалга дээшэлүүлхэ, туйлагдаһан үрэ дүнгүүдтэ шүүмжэлхы сэгнэлтэ үгэхэ, сэрэгэй журам эсэшэ сусашагүйгөөр бэхижүүлхэ, эмхи гурим шангадхаха хэрэгтэ, социалис уялгануудые дүүргэлгэдэ эрхим жэшээ харуулна.

Сэрэгшэд-танкистнуудые Эхэ орондоо үнэн сэхээр алба хэхэ талаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулжа байһан танкист-ветерануудта үнэн зүрхэнһөө һайн һайханиие хүргэхэ дуран хүрэнэ. Залуу үеын сэрэгшэдтэ өөһэдынгөө дайшалхы дүй дүршэл, алдар солото ёһо заншалнуудые дамжуулан үгэхын тулада тэдэнэр хүсэ шадалаа, сүлөө сагаа гамнанагүй.

Дайшалхы хэзээдэ бэлэн байха тухай партиин эрилтые совет танкистнууд албан хэрэгтээ хүтэлбэри болгон абанхай. Совет хүнүүдэй амгалан ажалые аршалан хамгаалгын харуулда тэдэнэр һэргэг зогсонхой, Эхэ оронойнгоо булад хуягта хүсые үсэд нэтэрүүгээр бэхижүүлнэ, социализмын туйлалтануудые бата найдамтайгаар хамгаалхаар эрид шиидэнги.

Д. ГРИНКЕВИЧ,
газараар дабшадаг сэрэгэй Главна штабай начальник, генерал-полковник.

ТҮҮХЭНЬ АЛДАРТАЙ

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай фронтнуудта дайлалдаһан манай республикын 120 гаран мянган хүбүүд, басагад соо танкистнуудшье ябаа юм.

Хожомынь Советскэ Союзай Герой болоһон майор Николай Яковлевич Клыпин өөрынгөө танкова полктой хамта Улаан Армиин сухарилгын хүшэр харгые гаталалсаха хубитай байгаа.

Дайшалхы ябадалыень харуулһан дэбтэрһээ: «.. Шадамараар, тэбдэнгүйгөөр хүтэлбэрилһэнэй һайгаар нүхэр Клыпин аюулһаа сухарингүй Магерув хото шадар хүндэ байдалда ороһон полкоёо хүреэлэлгэһээ гаргаһан юм. Дайшалхы бүхы ябуулганuудай үедэ тэрэ дивизиин командирай захиралтые шууд дүүргэжэ, эсэстэнь немецүүдэй мотоциклетнэ полк, 7 батарей, 25 танк үгы хээ. Магерувһаа немецүүдые хобхо сохижо, 40-оод противотанково үхэр буу бута сохёо. Полкын бүридэл бүтэн бүринөөр үлөөгдөө».

Июлиин 31.

Батальонно ахалагша комиссар Подпориков.

1941 оной августын 15-да Н. Я. Клыпин Дайшалхы Улаан Тугай ордендо зууршалагдаба, харин 1941 оной сентябриин 4-дэ оньһожоруулагдамал корпусой командир генерал-лейтенант Д. И. Рябышев, сэрэгэй Соведэй гэшүүн Бородин полкын командир майор Клыпиндэ иимэ тобшолол-зууршалга үгэбэ: «Хубиингаа тамир шадалаар, герман фашизмтай болоһон байлдаануудта гаргаһан баатаршалгаараа тусхай танкова бригадын командирай тушаалда дэбжүүлэгдэхэ габьяатай».

Коммунист Н. Я. Клыпин 17-дохи, 39-дэхи танкова бригаданuудай командир болоожо, Москвада дүтэ оршодог Серпухов хото шадар эрэлхэгээр тулалдаа юм. Байлдаанай эгээл хүндэ үенүүдтэ Н. Я. Клыпин сэрэгшэдэй түрүү зэргэдэ ерэнхэй, танкистнуудые өөрынгөө жэшээгээр зоригжуулдаг һэн.

Москва шадар Улаан Армиин харюугай добтолгын эхилхэдэ, Клыпинэй танкистнууд бусад сэрэгүүдтэй хамта баруулжаа дабшалсаһан байгаа. Шэнэ, 1942 оной гарахын урда тээхэнэ Советскэ Союзай Герой полковник Н. Я. Клыпин хүндөөр шархатажа, наһа бараа һэн.

Буряад арадай хүбүүн Михаил Федорович Мархеев мүн лэ Москва шадар немецүүдые бута сохилгын үедэ түрүүшынгээ дайшалхы туршалга гараа юм. Наро-Фоминск шадар өөрынгөө Т-34 танкаар тулалдахадаа, тэрэ нугаршагүй зоригтойгоо харуулһан байна.

1942 оной зун, намартаа М. Ф. Мархеев Хойто-Кавказай фронтдо дайлалдаба. Октябрь һарын нэгэ һүни Мархеевэй нэгэдэхи танкова взвод Моздок хотоһоо холо бэшэ газарта дайшалхы позици эзэлээд, нүхэ малтажа, танкнуудаа хоргодуулба. Эртэ үглөөгүүр фашис танкнууд урдаһаань добтолжо оробо. Энэ байлдаанай үедэ Мархеевэй взвод 8 немецкэ танк, 100-гаад фашистнуудые усадхаа юм. Энээнэй түлөө Мархеевэй взвод командованиин зүгһөө баяр баясхаланда хүртөө, харин өөрөө лейтенант Мархеев Улаан Одоной ордендо зууршалагдаһан байгаа.

Совет дайдаяа харатан дайсанһаа сүлөөлэлсэн, М. Ф. Мархеев олон байлдаануудта хабаадаа юм. Т-34 танкаяа орхижо, хүндэ танкда һуугаад, тэрэ 15-дахи гвардейскэ хүндэ танкнуудай полкын бүридэлдэ Курскэ дүхэриг дээрэ болоһон тулалдаанда оролсобо. 1943 оной август соо нэгэ удэшэ танковс полкдонь дайсанай обороные һэтэ сохижо, мүрөөрнь добтолоод, түмэр замай хоёр станци эзэлхэ даабари үгтэбэ. Лейтенант Мархеевэй взвод нэгэ хүүргэ шадар түмэр харгы шоссе хоёрой хоорондохи бэлшэрые эзэлээд, зугадаһан дайсадые үгы хэхэ ёһотой байгаа. Эртэ үглөөгүүр шоссе дээрэ дайсанай хүнгэн машина харагдашаба. Мархеевэй захиралтаар пулемедоор буудуулһан, машина зогсожо, хоёр офицер алуулһан байна. Өөрөө Мархеев нэгэ вездеходые, немецкэ хоёр мотоциклистые үгы хээ. Энэл үдэртөө танкова ротонь 7 немецкэ танк тэһэлһэн, дайсанай ябаган сэрэгшэдые олоор хюдаһан байна.

...Днепрые түрүүшүүлэй зэргэдэ гаталаад, М. Ф. Мархеев баруун эрьедэ эзэлһэн талмайгаа хамгаалһан юм. Тэрэнэй танк Великий Букрин хотодо тон түрүүн дабшажа ороод, манай гол хүсэнүүдэй ерэтэр тулалдаа һэн. Командованиин даабаринуудые жэшээтэ һайнаар дүүргэһэнэй, эрэлхэг зориг гаргаһанай түлөө СССР-эй Верховно Соведэй 1944 оной июниин 3-най Указаар Михаил Федорович Мархеевтэ Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ Ленинэй орден, «Алтан Одон» гэһэн медаль барюулгатайгаар олгогдоһон байгаа.

Саашадаашье Советскэ Союзай Герой, ротын командир капитан Мархеев сухарижа байгаа фашистнуудтай болоһон олон байлдаануудта хабаадаһан намтартай.

Нютагаймнай үшөө нэгэ хүбүүн, Кабанскын райондо түрэһэн Михаил Алексеевич Федотов бүхы дайн соогуур тулалдажа гараад, гурба дахин шархатаһан, Улаан Одоной орденоор шагнагдаһан байгаа.

1945 оной хабар 2-дохи Белорусска фронтын сэрэгүүд шиидхэхы добтолгодо оробо. Данциг шадар Федотовой танкын урдаһаа фашистнуудай гурбан самоходно үхэр буу добтолһон байгаа. Түрүүшын тулалдаанда шархатабашье, тэрэ дайсанай хоёр машина тэһэ сохёод, утаагаар далдалан, минометно батарейдэ сүмэржэ ороходоо, тэрэниие низа дараа юм. Шэн габьяагайнгаа түлөө М. А. Федотов СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1945 оной июниин 29-нэй Указаар Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Танкые жолоодогшо механик, 19-тэйхэн ябаһан Георгий Иванович Гусляков Сталинградска фронтдо 1942 оной август һараһаа дайнда ороһон аад, Берлин хүрэтэр добтолжо ошоо юм.

Түрүү отрядуудай ябуулгануудта тэрэ хабаададаг һэн. Газарай үндэр, набтарые далдалан, Г. И. Гусляков өөрынгөө танкые дайсадта хүртэшэгүй болгожо шададаг байгаа. Жэшээнь, Казатин хото эзэлхын түлөө байлдаанда тэрэ танкынгаа гэнжээр 20-ёод гитлеровецүүдые, 3 мотоцикл, ябаган сэрэгшэдтэй 4 автомашина низа дараа юм. Тэрээнһээ гадна экипажнь 2 дунда танк, противотанкова 3 үхэр буу, миномет, томо-калибертай 3 пулемет, 100-гаад фашистнуудые усадхаа бэлэй. Берлин шадар болоһон байлдаануудташье тэрэ онсо шалгарһан габьяатай. Энээнэй түлөө, Г. И. Гусляков Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ зууршалагдаһан байна. Һүүлшын шиидхэхы байлдаануудай урда тээ 1945 оной апрель соо тэрэниие Ленинскэ партиин гэшүүндэ абаһан юм.

Д. ЦЫРЕНОВ,
дайнай ветеран.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТАСС — АПН

...ИН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ...АЙ БЭШЭНЭБ

[illegible]

СССР-эй болон дэлхэйн бүхы социалис оронуудай экономикые доройтуулхын тулада буу зэбсэгүүдые яаралтайгаар бүтээлгые хэрэглэхэ гэһэн США-гай һэдэлгэнүүд дэмы хооһон гээд Вьетнамай «Нян зан» заана.

Бүри шэнэ, бүри хүсэтэй ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые, тэрэ тоодо замбуулинай дайдада гаргагдахаар хараалагдаһан буу зэбсэгүүдые байгуулха гэһэн өөрынгөө милитарис хараа шугамые үргэлжэлүүлхэ зорилготойгоор ядерна тэһэрэлгэнүүдые болюулха, гэһэн Советскэ Союзай шиидхэбэриие дэмжэхые США арсана, гээд Индиин «Амрита базар патрика» тэмдэглэнэ.

Социалис Эфиопиин национальна һайндэрэй — революциин 12 жэлэй ойтой дашарамдуулан, социалис оронуудай газетэнүүд материалнуудые толилно.

Бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай правительствануудай болон гүрэнүүдэй толгойлогшонорой VIII конференциин дүнгүүдые дэлхэйн олохон оронуудай хэблэл тайлбарилһаар.

Американ «одото дайнай» программада Японой хабаадалгые буруушааһан ороной оппозиционно хүсэнүүдэй мэдүүлгэнүүдые япон газетэнүүд толилһон зандаа. Япон арад буу зэбсэг яаралтайгаар бүтээлгэдэ хабаадаха дурагүй, гээд «Акахата» онсолон тэмдэглэнэ. СОИ гэһэн американ программые бэелүүлгэдэ Японой хабаадаха тухай США-гай засаг захиргаантай хөөрэлдөөнүүдые эхилхэ гэһэн Японой правительствын шиидхэбэриин гаргагдахада, СССР-эй МИД-эй хэһэн мэдүүлгэ тухай бүхы япон газетэнүүд мэдээсэнэ.

УЛАСХООРОНДЫН КОНФЕРЕНЦИ

ВЕНЭ. Ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудта бэе бээдээ этигэхэ ябадалые хүгжөөхэ, уласхоорондын аюулгүй байдалые хангаха асуудалнууд Австриин ниислэл хотодо болоно байһан уласхоорондын конференцидэ хабаадагшадай гол анхаралда байна. 15 гаран ороной, тэрэ тоодо Советскэ Союзай научна олониитын болон дайн дажар буруушаалгын хүдэлөөнүүдэй түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадана. Амгалан тайбан байдал хангалгатай, хүн түрэлтэниие ядерна дайнай аюулһаа абаралгатай холбоотой асуудалнуудые тэдэнэр зүбшэн хэлсэнэ. Уласхоорондын шахардуу шанга байдалай шалтагаануудые усадхаха, ракетно-ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха, буу зэбсэг замбуулинай дайдада нэбтэрүүлгые зайсуулха талаар хүсэлэл оролдолгонуудые саашадаа эдэбхижүүлхэ шухала гээд конференцидэ хабаадагшад онсолон тэмдэглэнэ.

ФРГ-гэй ҮҺӨӨ НЭХЭГШЭД БАРУУН БЕРЛИНДЭ

БАРУУН БЕРЛИН. (ТАСС). Баруун Берлинэй сенадай байшан соо үһөө нэхэгшэдэй бүдүүлиг муухай ааша хэгдэбэ. «Эхэ ороной үдэр» гэдэгые тэмдэглэн, ФРГ-һээ ерэһэн үһөө нэхэгшэд тэндэ сугларaа. Тэрэшэлэн Бонной кабинедэй үндэр тушаалта түлөөлэгшэд энэ сугларалгада хабаадалсажа, Баруун Берлинэй ФРГ-гэй мэдэлдэ орохогүй город байһан тухай дүрбэн талын хэлсээнэй гол эрилтые эбдэһэн байна.

ФРГ-гэй сасагаархидай дүүрэн дэмжэлгэ ба тухиралгаар үһөө нэхэдэг олон тоото эмхинүүд дайнай һүүлээр тогтоогдоһон хилэнүүдые шэнээр харахые уряална, «Германиин асуудал» нээгдэнхэй шэнжэтэй гэһэн мэдүүлгэнүүдые хэнэ, нимэрхүү харата ябуулгануудта Баруун Берлинэй газарые нэгэтэ бэшэ хэрэглэнэ. Тэдэнэй сугларалга дээрэ Бонноо ерэһэн үмөөрэгшэд, ХДС ба ХСС партинуудай хүтэлбэрилэгшэд заатагүй байлсадаг болонхой.

ТҮРҮҮШЫН АЛХАМУУД

ПЕТРОПАВЛОВСК-КАМЧАТСК. Командорско олтирогуудта калануудые (халюун) искусственна аргаар үдхэлгын түрүүшын алхамууд хэгдэнэ. Тэндэ далайн загаһанай ажахын ба океан шэнжэлэлгын бүхэсоюзна эрдэм шэнжэлгын институдай хүдэлмэрилэгшэдэй туршалганууд хэгдэжэ байнхай. Тэдэниис баряанда байлгаал үдхэхэ гэһэн хэдэн олон туршалганууд мүнөө болотор урагшагүйдэдэг һэн. Вольернууд соо байжа хооллоходоо, амитад һанагдаагүйгөөр үхэшэдэг һэн. Тэдэниие хооллуулхань орёо хэрэг байгаа. Эдэ бүгэдые дабахын түлөө Гладковска нуур хэрэглэгдэбэ. Тэрэнэй таатай зохид эрхэ нүхэсэл ба «Камчаткын халюунуудай» эгээл дуратай хоол — миди тэндэ ехэ элбэг.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

СВЯТОСЛАВ РИХТЕРТЭЙ УУЛЗАЛГА

Республикымнай соёлой ажабайдалда юрэ бусын үйлэ хэрэг болобо. XX зуун жэлэй гайхамшагта пианист, СССР-эй арадай артист, Социалис Ажалай Герой, Ленинскэ болон СССР-эй Гүрэнэй шангуудай лауреат Святослав Рихтерэй концертдэ хотымнай хүн зон тон олоороо суглараа. Оперно театр соо болоһон энэ уулзалгада хабаадаһан шагнагшад гайхамшагта пианистын уран бэлигтэй танилсаха золтой байба.

Зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ драматическа хүгжэм зэдэлнэ. Түрүүн аалин намдуугаар эхилһэн аад, удаань аялгануудай хүсэн улам эршэдэнэ. Австриин композитор Ф. И. Гайднай соната бэлигтэй пианистын гүйсэдхэһэн түрүүшын зохёол болоо. Пианистын бэлиг шадабарие түрүүшын наадаһан зохёолһоонь эхилжэ, шагнагшад үндэрөөр сэгнээ.

Немец романтическа хүгжэмые тайлбарилһан Роберт Шуманай Паганинида зорюулһан гурбан этюдые гүйсэдхэбэ. Мэдээжэ скрипач ба композитор Никколло Паганиниин зохёолнуудаар найруулагдаһан энэ хүгжэм бидэндэ тон дүтэ шэнги һанагдаа. Эндэ бэрхэ пианистын габьяа тон ехэ гэжэ тэмдэглэхээр.

Концертын хоёрдохи отделенидэ элитэ поляк композитор ба пианист Фредерик Шопенэй зохёолнууд шагнагшадай анхаралда дурадхагдаһан байна. «Шопенэй зохёолнуудые тон дуратайгаар гүйсэдхэдэгби»,— гэжэ нэгэнтэ бэшэ Святослав Рихтер хэлэһэн байдаг. Энэнь тон зүб. Фортепиано дээрэ гүйсэдхэлгын арга дүрые, боломжонуудыень улам баяжуулһан, хүгжөөһэн энэ композиторай хүгжэмтэ зохёолнууд гүнзэгы удхаараа, гоё һайхан аялгануудаараа, зохёохы дулаахан ульһаараа пианистын зүрхэ сэдьхэлдэ дүтэ, тэрэниие хододоо баясуулжа байдагынь эли. Композиторай энэ зохёол гүйсэдхэхэдөө, гансашье үндэр хэмжээндэ наадана бэшэ, мүн өөрынгөө мэдэрэлэй гүн удхые, һанаа бодолые шагнагшадтаа тон зохидоор дамжуулна гэжэ тэмдэглэе.

Концертынгээ түгэсхэлдэ Шопенэй этюдүүдые Святослав Рихтер шадамар бэрхээр гүйсэдхэжэ, шагнагшадай халуун альга ташалгаар угтагдаба. Совет гүйсэдхэгшэдэй нэрэ хүндые дээрэ үргэн ябаһан Святослав Рихтер үндэр наһатай болобошье, үшөөл сарюун зандаа, түрэл арадтаа, үргэн олон харагшадтаа бэлиг шадабарияа бэлэглэһээр. Концертдэ ерэгшэд гайхамшагта пианистые халуунаар угтажа, баярай тэмдэг болгон, баглаа сэсэгүүдые олоор барюулаа. Святослав Рихтертэй болоһон энэ уулзалга зүрхэ сэдьхэлыемнай баясуулаа, баяжуулаа.

Б. ДЫМБРЫЛОВА,
манай корр.

АЛЬГА ТАШАЛГААР АРТИСТНУУДЫЕ УГТАНА

Баргажанай районой Бодоной соёлой байшангай агитбригадын коллектив совхозойнгоо полевой стан дээрэ механизаторнуудта концерт табиба. Тэдэнэр энэ зундаа нютагайнгаа үбһэшэдтэ болон малшадта саг үргэлжэ ошожо, удха түгэлдэр концерт наадаяа харуулдаг байгаа. Четверг бүхэндэ эмхидхэгдэдэг комплексно бригадын бүридэлдэ орожо, нютагай артистнууд Пилепенко, Терентьева, Кокорина, Чиркова болон бусад гоё һайхан дуу, хатараараа совхозойнгоо ажалшадые баясуулна.

Таряашадта зорюулһан шэнэ программыень харагшад һайшаажа, номер бүхэнииень нэрьемэ альга ташалгаар угтаа. Концертынгээ һүүлээр артистнар полевой стан дээрэ «Дайшалхы хуудаһа» болон эб найрамдалда зорюулһан ханын газетэ гаргаа.

* * *

Эдэ үдэрнүүдтэ республикымнай филармониин концертнэ бригаданууд Буряад оронойнгоо районуудһаа гадна орон соогуур аяншална.

«Сэлэнгэ» ансамблиин коллектив Пермь, Киров, Устинов хотонуудай хүн зониие «Праздник любви» гэһэн программатаяа танилсуулаа. Энэнь залуу коллективэй түрүүшын гастроли бэшэ юм.

«Ритмы Байкала» гэжэ коллектив Прибайкалиин районой тосхон, һууринуудай хүн зондо концерт харуулаад, мүнөө Баргажанай, Хурамхаанай районуудта айлшалжа ябана.

* * *

Буряадай оперо болон баледэй академическэ театрай бүлэг артистнар Мухар-Шэбэрэй райондо концерт табижа ябаһанаа бусаба. Ород болон совет композиторнуудай хүгжэм, арадай дуунууд, романс болон хатарнууд концертынь программада оруулагдаа. Алташын-Адагай, Суулгын, Хүсөөтын болон Галтайн хүн зон республикынгаа түбэй залуу артистнарай бэлиг шадабари хаража баясаа.

* * *

Клубууд болон хүдөөгэй соёлой байшангай уран һайханай бүлгэмэй коллективүүд районойнгоо ажахынуудай полевой стануудта саг үргэлжэ ошожо байдаг. Һаяхан Шаралдайн соёлой-спортивна комплексын уран һайханай бүлгэмэйхид «Забайкалец» совхозой таряашад болон механизаторнуудай урда һонирхолтой концерт харуулба. Тэдэнэр энэ концертынгээ номер бүхэниие ажахын түрүүшүүлдэ зорюулһан байна.

Н. ДАГБАЕВ.

Улаан-Үдын кондитерска фабрикын коллективтэ үйлэдбэриин түрүүшүүл олон юм. Тэдэнэй дундаһаа Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Дулма Чимитовна Убеева үндэр бүтээсэтэ ажалаараа үнинэй суурхадаг.

Коммунист Убеевагай хүтэлбэрилдэг вафельна цехэй коллектив фабрикын бусад гэшүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һууринуудай нэгые саг үргэлжэ эзэлэлсэжэ ябадаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Ч. Убеева ажалдаа.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

АЛТАН НАМАРАЙ ХЭШЭГ

Намжаа зохид алтан намарай һайхан сагта ээлжээтэ амаралтадаа гараһан, мүн өөрынгөө дураар ой тайга соогуур аяншалжа, алирһа, мойһо, һамар, һархяаг суглуулжа, сэбэр агаараар амилжа ябахаһаа аятай саг хаана байха гээшэб!! Республикын район бүхэнэй агнуури-олзоборилгын ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд ойдо бааза, участок түхеэржэ, алирһа жэмэс, һамар, һархяаг түүгшэдтэй хэлсээ баталжа, байгаалиин баялигуудые бэлэдхэхэ талаар абаһан уялга, түсэбүүдээ дүүргэхын хойноһоо шармайн оролдоно.

Манай корреспондент республикын хэдэн районой коопзверопромхоз, госпромхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэжэ, иимэ мэдээсэлнүүдые абаба:

Захааминай районой госпромхозой директор Б. Г. ГОМБОЕВ:

—Манай Захаамин нютагай хүбшэдэ байгша ондо һамарай гараса хомор байба. Районой үйлэдбэриин дүрбэн участогуудые даагшадай мэдээсэһэнэй ёһоор, һамар суглуулха түсэбнай дүүргэгдэхэгүйнь ха. Тиибэшье һаань, хүнүүдтэй хэлсээ баталжа, ургаһан һамарые түргөөр, саг соонь суглуулжа абаха зорилго табигдаа. Һамар юундэ муугаар ургааб гэхэдэ, хүбшэдэ хабартаа хүйтэн байгаа. Алирһан, нэрһэн, мойһон, һархяаг элбэгээр ургаа. Мүнөө районой ажалшад, һурагшад амаралтын үдэрнүүдтэ тайгада гаража, түүһэн алим жэмэсээ өөһэд өөһэдынгөө участогуудай баазануудта тушаана. Һүүлэй хэдэн хоногой туршада 67 центнер һархяаг, 38,5 центнер халяар суглуулагдажа, байра дээрээ дабһалагдажа эхилээ. Мүн алирһа суглуулга түлэгтөө оробо. Даб дээрэ 50 центнер амтатай энэ жэмэс суглуулагдаад байна. Алтан намарай байгаалиин хэшэг суглуулагшадай дундаһаа Роман Николаевич Хуркесовэй ударидадаг түбэй үйлэдбэриин участогайхид эрхим үрэ дүн туйлаанхай.

—Борис Гармаевич, удахагүй хүбшэ тайгын «зөөлэн алта» суглуулгын хаһа эхилхэнь. Мүнөө эмхидхэлэй ямар хүдэлмэри хэгдэнэ гээшэб!

—Ажахын дүрбэн участок агнууриин хаһада түгэс бэлэдхэлтэй болоо. Эдэ үдэрнүүдтэ ангуушадай байрладаг балгаан, гэрнүүд сүм заһабарилагдаа. Иишэ эдеэ хоол, зэр зэмсэгүүд абаашагдажа эхилбэ. Мүн ажахын штатна ангуушадтай хэлсээн баталагдажа, тусгаар түсэб, даабари ангуушан бүхэндэ үгтэбэ.

Түнхэнэй районой коопзверопромхозой директор В. Б. ХАЛМАТОВ:

— Энэ жэлдэ тайгада һамарай гараса хомор байба. 60 тонно һамар суглуулха түсэбтэйбди. Үйлэдбэриин участогуудай хүтэлбэрилэгшэдэй мэдээсэһэнэй ёһоор, һамар доро газараар ургаһан байна. Хэрэнэй, Аршаанай, Туранай, Зүүн-Мүрэнэй участогуудай бүлэг хүнүүд хэлсээ баталжа, һамар суглуулхаяа хүбшэдэ гараһаар хэдэн хонобо. Энээнһээ гадна, манай райондо элбэгээр ургадаг һархяаг суглуулжа абаха хүдэлмэри эмхи гуримтайгаар ябуулагдана. Дүрбэн участогта дүн хамта 36 центнер һархяаг суглуулагдажа, дабһалагдаад байнхай. Тиихэдэ хэдэн арбаад центнер улаагана, үхэр нюдэн, мойһон суглуулагдаа.

Прибайкалиин районой коопзверопромхозой директор Е. А. КЛОКОВ:

— Байгша ондо манай районой ажалшад, һургуулинуудай һурагшад сулөө сагта хүбшэдэ олоороо гаража, жэмэс элбэгээр түүжэ ерэнэ. Илангаяа үхэр нюдэн элбэг байба. Мүнөө 14 тонно шахуу энэ ургаса суглуулагдаа. Районой гурбан участогуудай дундаһаа Михаил Петрович Семеновой ударидадаг участогайхид һайн амжалтатай. Дурсагдагша участогта зунай һарануудта хүдэлһэн студентнэр жэмэс түүлгэдэ олоороо хабаадаһан байгаа. Мүн эдэнэр эм домдо ородог тэрэнги ба бусад ургамал ехээр суглуулаа. Мүн Түрхын, Нестеревкын участогууд алим жэмэс суглуулха даабаринуудаа сүм дүүргэһэн тухайгаа элидхэбэ. Мүнөө районой бүхы участогууд һамар сохихо хүдэлмэридэ хамаг хүсэеэ, техникээ элсүүлэнхэйбди. Багсаамжалхада ургаһан һамар саг соонь суглуулжа абаха түсэбнай дүүргэгдэхээр ха. Суглуулагдаһан һамар байра дээрэнь тушаан абаха талаар нүхэр Семеновой участок һайн бэлэдхэлтэй. Эндэ мэшээгүүдһээ эхилээд, хэдэн хоногоор хүбшэдэ гарагшадта хэрэгтэй эдеэ хоолой зүйлнүүд, зэр зэмсэг болон бусад хэрэгсэлнүүд худалдагдана. Энээнһээ гадна суглуулагдаһан һамар бэлэдхэлэй баазада асарха, һамаршадта туһаламжа үзүүлхэ машина, трактор үгтэнхэй.

Тэрэшэлэн республикын бусад районуудай агнуури-олзоборилгын ажахынуудта хүбшэ, тайгын хэшэг суглуулга түлэг дундаа ябажа байнхай. Хэнэйшье мэдэһээр, байгаалиин дурсагдагша баялигууд гансахан манай республикын ажалшадта наймаалагдаха бэшэ, мүн оронoймнай олон тоото хото городуудта, тэрэ тоодо Москва, Ленинград, Киев, Казахстан руу «Тайгын хэшэг» гэһэн гоё һайхан гаршагтайгаар эльгээгдэжэ байдаг шуу.

1,5 МЕТР ҮГЭРСЭ

Улаан-Үдэ хотын амаралтын парк соо «Алтан намарай бэлэгүүд» гэһэн выставкэ үнгэргэгдэһэн байгаа. Шэмэрүүн хүйтэн байгаалитай манай нютагта иимэ баян ургаса ургуулагшадай хэһэн хүдэлмэри эндэ ерэгшэдые ехэтэ баясуулаа.

— Улаан-Үдэдэ түрүүшынхеэ үнгэргэһэн энэ выставкэдэ хабаадаха дуратайшуул олон байба. Илангаяа һайн дураараа саад ургуулагшад баян ургасынгаа дээжые асараа,— гэжэ паркын директор С. Ф. Миронова хөөрэнэ.

«Весна», «Ранет», «Коммунальник», «XX лет Победы», «Сибиряк», мүн авиационно, локомотив-вагон заһабарилгын заводуудай саад ургуулагшад, хамтадаа 15-аад коллективэй гэшүүд алтан намарай баян хэшэгые харуулһан выставкэдэ өөһэдынгөө ургаса табижа, олоной зүгһөө һайшаал, магтаалда хүртэбэ. Жэшээнь, «Ранет» гэжэ саадай түлөөлэгшэ Б. Е. Овчинник яблоко ургуулжа, яагаад баян ургаса хуряажа абадагаа сугларагшадта харуулаа. Тэрэ «барвинка» сортын нэгэ модонһоо зуугаад килограмм амтатай яблоко абадаг байна. Мүн Л. Н. Лиханова, Л. А. Гергесова, Ю. А. Моисейкин, А. И. Малыхина, Г. А. Грязнухина, В. Я. Логвиненко болон бусадай ургуулһан яблоко, малина, помидор, үгэрсэнүүдээр харагшад ехэтэ һонирхоо. Эдэнэр бултадаа шан, бэлэгүүдтэ хүртөө. Саад ургуулагша Альбина Ивановна Малыхинагай ургуулһан 1,5 метр үгэрсэ, мантан томо помидор, капуста болон бусад зүйлнүүд ехэ һонирхолтой байгаа.

Агууехэ Октябриин 70 жэлэй ойдо зорюулагдан эмхидхэгдэһэн выставкэ манай Сибириин шэмэрүүн уларилдашье үндэр баян ургаса абтаха байна гэжэ гэршэлэн харуулаа.

Т. БАДМАИН.

ХЭН, ХААНА ОШОХОБ?

Соведүүдэй талмай дээрэ Урилдагшын бүхэсоюзна үдэртэ зорюулагдаһан урилдаан мүнөөдэр үдэрэй 11 часһаа эхилхэ юм.

▲ Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ хүнгэн атлетикээр республикын дамжуулгын кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөнүүд мүнөөдэр үдэрэй 14 часһаа эхилхэ юм.

▲ Авиационно заводой «Рассвет» гэжэ соёлой ордондо үдэрэй 14 часһаа Театрай үдэр үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Заводой хүдэлмэришэдтэ айлшаар Камчаткын кукольна театрай артистнууд ерэнхэй. 12, 18, 21 часуудһаа амаралтын үдэрэй клуб, пианист Гутманай концерт, үдэшэндөө залуушуулай зугаа наадан, хатар эмхидхэгдэхэ юм.

▲ Түмэр замшадай клубта «Алтан намар» гэһэн һайндэр 15 часһаа үнгэргэгдэхэнь.

▲ Сергей Орешковэй нэрэмжэтэ парк соо зунай хаһын дүүрэһэндэ зорюулагдаһан зугаа наадан 14 часһаа дэлгэгдэхэ.

▲ Мяха-консервын комбинадай соёлой ордондо 19 часһаа һурагшадта зорюулагдаһан үдэшэ үнгэргэгдэхэ.

▲ Барилгашадай клубта «Баргажан» гэһэн литературна нэгэдэлэй поэзиин үдэшэ болохо.

▲ Аяншалга болон экскурсиин Улаан-Үдын бюрогой хүдэлмэрилэгшэд холо, ойрын аяншалгануудые эмхидхэхэ юм. Эрхүү, Биршонас, Гусиноозерск хотонуудай бүлэг аяншалагшад Горячинск болон Улаан-Үдэ городой түүхэтэ газарнуудтай танилсаха, этнографическа, байгаалиин музейнүүдтэ хүрэхэ. Мүн «Үдэшын Улаан-Үдэ» гэһэн һонирхолтой аяншалгада хэдэн бүлэг хүдэлмэришэд, һурагшад хабаадаха юм. Предприяти, эмхи зургаануудай хэдэн бүлэг аяншалагшад Химки, Луг хотонуудаар аяншалхаар мордонхой.

ТЕЛЕВИДЕНИ

(Сентябриин 14-һөө 21 хүрэтэр)

ВОСКРЕСЕНИ, 14

ТАНКИСТНУУДАЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.45 — Ритмическэ гимнастика. 10.15—Киножурнал. 10.25 — Спортлотогой 37-дохи тираж. 10.35 — «Будильник». 11.05 — «Советскэ Союзда алба хэнэб». 12.05 — «Үглөөнэй почто». 12.35 — «Аяншалагшадай клуб». 13.35 — «Хүгжэмтэ киоск». 14.05—«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 15.05 — Баримтата фильм. 15.20 — Волейболоор дэлхэйн чемпионат. Эхэнэрнүүд. 15.50—«Манай гэр». 16.40 Газар дээрэхи ажабайдал» — 13 серитэй баримтата фильм. (Англи). 13-дахи сери. 17.40— Мүнөөдэр — Танкистнуудай үдэр. Ябаган сэрэгүүдэй главнокомандалагша, СССР-эй оборонын министрэй орлогшо, Советскэ Союзай Герой, армиин генерал Е. С. Ивановский үгэ хэлэнэ. 17.55 — «Ветерануудаа, таанадта». 18.45 — Мультфильм. 19.10—Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.55— Д. Д. Шостаковичой зохёолнуудһаа. 21.00 — Баримтата фильм. 22.00—Время. 22.35— Фильм-концерт. 23.00—Волейболоор дэлхэйн чемпионат. Эхэнэрнүүд. 23.45—РСФСР-эй габьяата артист Е. Петросянай хабаадалгатай фильм-концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Зарядкада зогсогты!». 9.20—«Дайшалхы машинын экипаж»—уран һайханай фильм. 10.25—«Голос гор» ансамбль дуулана. 10.55 —Туркмениин телевидениин программа. 12.25—«Ород хэлэн». 12.55—«Предел возможного»—5 серитэй уран һайханай фильм.

ПОНЕДЕЛЬНИК, 15

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.50— «Футболой шэнжэлэл». 10.20 —«Время для размышлений» —уран һайханай фильм. 11.25 —«Булагууд». 11.55—Баримтата фильм. 12.50—Шэнэ һонин (12.55 хүрэтэр). 15.30—Шэнэ һонин. 15.50—Баримтата фильм. 16.40—Фильм-концерт. 17.10— Баримтата фильм. 17.35—Варнын уран һайханай коллективүүдэй концерт (НРБ). Улаан-Үдэ. 18.00—Киноочерк. 18.10 —СССР-эй арадай артист Б. Б. Ямпиловай түрэһөөр 70 жэлэй ойдо. 18.50 — «Байгал». Москва. 19.15—«Хурдадхалга». 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Мульт-фильм. 20.10 — Политическэ театр. «Ана Нет»—теле-зүжэг (Франци). 22.00—Время. 22.35 —«Профессия—следователь»— 4 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 23.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35—Түүхэ. 8-дахи класс. 10.05—«Ород хэлэн». 11.05—СПТУ-гай һурагшадта. Физикэ. 11.35, 12.40— Астрономи. 10-дахи класс. 12.05—«Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 13.10—И. Крыловой баснинууд. 5-дахи класс. 13.35 — Багшада — хүгжэмэй хэшээл. 14.40 — Б. Васильевай зохёолнуудай хуудаһануудаар. 15.30 — Информатикын болон тоолон тодорхойлхо техникын

ВТОРНИК, 16

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.45— Шатараар дэлхэйн чемпионат. 10.00 — Политическэ театр. «Ана Нет»—теле-зүжэг. 11.50 —Баримтата фильмүүд. 12.45— Шэнэ һонин (12.50 хүрэтэр). 15.30—Шэнэ һонин. 15.50—Баримтата фильмүүд. 16.30—Концерт. 16.55—Баримтата фильм. 17.05—Киноочерк. 17,25—Концерт. 17.55—Мультфильм. 18.05 — Баримтата фильм. Улаан-Үдэ. 18.45—«Байгалай үмэнэхи газар дээрэ». 19.25—«Байгал». Москва. 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». Улаан-Үдэ. 20.00—Республика дотор түмэр замай транспорт хүгжөөхэ асуудалнууд тухай. 20.35 — «Жаргалта байдалай аша туһада түби дэлхэйгээ сахин хамгаалхабди». Москва. 20.55—Академик Б. Б. Пистровскойдо айлшаар. 22.00 — Время. 22.35—«Профессия — следователь» — 2-дохи сери. 23.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 24.00—Шатараар дэлхэйн чемпионат.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Һуралсалай асуудалнууд. 9.35, 10.40—Физикэ. 7-дохи класс. 10.00—Эрдэм-дэлгэрүүлгын фильм. 10.10, 13.50—Француз хэлэн. 11.05— Гоё һайханиие ойлгожо һураха. 11.35, 12.40—Ботаника. 5-дахи класс. 11.55 — Шатарай һургуули. 12.25 — Эрдэм-дэлгэрүүлгын фильм. 13.00 — М. Светловой шүлэгүүд. 14.20 —Эртэ урдын Русиин искусство. 14.50—В. Шукшинай зохёолнуудай хуудаһануудаар.

СРЕДА, 17

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.45— «Профессия — следователь» —1-дэхи сери. 10.50—«Аяншалагшадай клуб». 11.50—«Дуун. Романс. Вальс». 12.30—Баримтата фильмүүд. 13.10—Шэнэ һонин (13.15 хүрэтэр). 15.30— Шэнэ һонин. 15.50—Баримтата фильмүүд. 16.50—Грузин арадай дуунууд. 17.25 — Мультфильм. 17.40—Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ. 18.10 — Генерал-лейтенант, СССР-эй спортын габьяата мастер, ВЛКСМ-эй ЦК-гай дэргэдэхи комсомолой дээдэ һургуулиин кафедрые даагша И. И. Лисовтой һурагшад уулзаха. Улаан-Үдэ. 18.55—«Манай партийна хэрэгүүд». Ивалгын район. 19.25—«Байгал». Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». Улаан-Үдэ. 20.00 — Түймэр сараха тухай. Москва. 20.15—«Дэлхэй ба залуушуул». 20.50—Уран зохёолой альманах. 22.00—Время. 22.30—Баримтата фильм. 23.50 —Футбол. Европын чемпионуудай кубок. «Берое» (Болгари)—«Динамо» (Киев).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35—Обществоведени. 10-дахи класс. 10.05— Немец хэлэн. 11.05—Гэр бүлын ажабайдалай ёһо гурим. 12.05—П. Тычинын шүлэгүүд. 13.10—А. С. Пушкин. «Капитанай басаган». 13.40—Түүхэ. 6-дахи класс. 14.40—Хүгжэм. М. П. Мусоргский. 15.25—Эрдэм-дэлгэрүүлгын фильм. 15.35 —А. М. Горький. «На дне». 16.20—Шэнэ һонин. 18.55 — Казахай ССР-эй Луговской районой хүдөөгэй гэрнүүдые барилга тухай. 19.25—Эрдэм-

ЧЕТВЕРГ, 18

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.45— Шатараар дэлхэйн чемпионат. 10.00—«Профессия — следователь». 2-дохи сери. 11.05— «Ан амитадай аймагта». 12.05 —Баримтата фильмүүд. 13.05 —Шэнэ һонин (13.10 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ һонин. 15.50 — Баримтата фильм. 16.10—Концерт. 16.35—«Бултанда зорюулагдаһан стадион». 17.05 — Концерт. 17.45—«...16 хүрэтэр ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». Улаан-Үдэ. 18.30 — «Байгал». 18.50 — Киноочерк. Москва. 19.00 — Продукциин шанар һайжаруулхын түлөө коммунистнууд тэмсэнэ. 19.30 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 19.45—Футбол. УЕФА-гай кубок. «Динамо» (Минск) —«Раба Это» (Венгри). 20.15 —Футбол. Кубогуудта хүртэгшэдэй кубок. «Хака» (Финлянди)—«Торпедо» (Москва). 20.30—Футбол. УЕФА-гай кубок. «Спартак» (Москва) — «Люцерн» (Швейцари). 21.15— Футбол. УЕФА-гай кубок. «Легия» (Польшо) — «Днепр». 22.00—Время. 22.30—«Профессия—следователь»—3-дахи сери 23.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 24.00—Шатараар дэлхэйн чемпионат.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — Байгаали шэнжэлгэ. 4-дэхи класс. 9.55 — Эрдэм-дэлгэрүүлгын фильм. 10.05, 14.20 — Испан хэлэн. 10.55 — Эрдэм - дэлгэрүүлгын фильм. 11.05 — СПТУ-гай һурагшадта. Түүхэ. 11.35, 12.35 — Зоологи. 7-дохи класс. 12.00 — «Суббото — түрэлхидэй үдэр». 13.00 — Түүхэ. 8-дахи класс. 13.30 — Астрономи. 10-дахи

ПЯТНИЦА, 19.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.45 — «Профессия — следователь. 3-дахи сери. 10.55 — «Дэлхэй ба залуушуул». 11.30 — баримтата фильмүүд. 12.30 — Шэнэ һонин (12.35 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ һонин. 15.50 — Баримтата фильмүүд. 16.30 — «Ород хэлэн». 17.05 — Д. Д. Шостаковичой зохёолнуудһаа. 18.20 — Ородой музей. 18.50 — Архидалгын хорон тухай баримтата фильм. Улаан-Үдэ. 19.00 — Шэнэ һонин (буряадаар). 19.15 — «Байгал». Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Мульт-фильм. 20.15 — Дэлхэйн һонинной дээжэһээ. 22.00 — «Время». 22.35 — «Профессия — следователь». 3-дахи сери. 00.30 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — Түүхэ. 4-дэхи класс. 10.05, 13.40—Англи хэлэн. 11.05 — СПТУ-гай һурагшадта. Обществоведени. 11.35, 12.40 — Түүхэ. 7-дохи класс. 12.05 — «Эжын һургуули». 13.10 — «Шинии ленинскэ библиотекэ». 14.10 — «Уралан шэмэглэлгын искусство». 14.55 — СССР-эй арадай багшанар Т. И. Гончарова, Г. Л. Королева, Н. Н. Захарова гэгшэдтэй уулзалга. 15.25 — Д. И. Фонвизин. «Недоросль». 16.10 — Шэнэ һонин. Улаан-Үдэ. 18.35

СУББОТО, 20.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.45 — Шатараар дэлхэйн чемпионат. 10.00 — Эрдэм-дэлгэрүүлгын фильм. 10.20 — «Профессия — следователь». 4-дэхи сери. 1-дэхи хубинь. 11.25 —«Элүүр энхэ байлга». 12.05 — «Профессия — следователь». 4-дэхи сери. 2-дохи хубинь. 13.00 — «Суббото — түрэлхидэй үдэр». 13.30— Харгын аюулгүй байдалые сахиха. 14.00 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 14.15 — «Бултанда ба хүн бүхэндэ». 14.45 — «Золотой век». Фильм-зүжэг. 17.05 — Мульт-фильм. 17.20 — Ургамалай аймаг. 18.00 — Поэтическэ антологи. Леонид Мартынов. 18.15 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 19.15 —«Эскадрон гусар летучих» — уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 22.00 — Время. 22.35 — «Субботын үдэшэлэн». Ехэшүүлдэ мультфильмнүүд. 23.15 — С. Ротаругай концерт. 0.15 — Шатараар дэлхэйн чемпионат. 00.30 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Эрдэм-дэлгэрүүлгын фильм. 9.30 — Ритмическэ гимнастика. 10.15 — «Үглөөнэй почто». 10.45 — «Газар дээрэ, огторгойдо, далай дээрэ». 11.15 — Камерна «Аве сол» хоор дуулаха. 11.50 — «Манай гэр». 12.40 —«Таанад энээниие хэжэ шадахат». 13.25 — «Предел возможного». 5 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 14.40 — XVIII зуун жэлэй ородой искусство. 15.35 — Кинопанорама. 17.05 — Сахалинай телестудиин

ВОСКРЕСЕНИ, 21.

ОЙ МОДОНОЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.45 — Ритмическэ гимнастика. 10.15 — «Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 10.25 — «Спортлотогой» 38-дахи тираж. 10.35 — «Будильник». 11.05—«Советскэ Союзда алба хэнэб!». 12.05 — «Үглөөнэй почто». 12.35 — «Аяншалагшадай клуб». 13.35 — «Хүгжэмтэ киоск». 14.05 — Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд. 15.05 — Уран зурагай искусство. 15.50 — Баримтата фильм. 16.35 — «Там, на неведомых дорожках» — уран һайханай фильм. 18.05 — Т. Синявскаягай концерт. 18.55 — Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.45 — Мультфильм. 20.00 — Грузиин Хобско районой соёлой-спортивна комплексын хүдэлмэри тухай. 20.40 — «Танилсагты, залуу кинематографистнууд». «Шутка», «Визит» — уран һайханай богони фильмүүд. 22.00 — «Время». 22.35 — Д. Шостаковичой зохёолнуудһаа. 23.55 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Зарядкада, зогсогты!». 9.15 — Баримтата фильм. 9.35 — «Два бой-

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Түрүүшүүлые һурган бэлдэхэ» — түрүү бэшэг. Ургаса-86 — суглуулбари. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ. «Гранит болон мрамораар хубсална» — репортаж.

Хоёрдохи хуудаһанда. Партийна ажабайдал: тоосоон ба һунгалта. «Түгэсхэгдөөгүй хөөрэлдөөн» — С. Убеевэй статья. Мал ажал онсо шухала һалбари. «Уридшалан бодомжолжо үзөө һаа» — А. Субботиной корреспонденци. Фермэнүүдтэ — элбэг тэжээл. «Тэжээлэй ороохо үйлэдбэрилгэ» — М. Бекетовэй статья. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд. Газетэ харюусана.

Гурбадахи хуудаһанда. Искусствын уран бэлигтэн. «Талаан бэлигэй болон оюун сэдьхэлэй баялиг» — О. Куницынай статья. Мүнөөдэр танкистнуудай үдэр. П. Казариновай зураглал. ТАСС-ай корреспондентнүүдэй хилын саанаһаа эльгээһэн мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Соёлшод — хүдөөгэй ажалшадта — материалнуудай суглуулбари. Ашаг үрэтэ ажалай, элүүр энхэ байдалай түлөө. «Хани харилсаанай баяр» — И. Симоновагай статья. Һонирхолтой дүй дүршэл: клуб эмхидхэлшэ. Телевидениин программа.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95. Собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Закаменск—34-33, п. Кырен—91-7-18, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина Н-00628. Заказ № 212. Индекс 04